

Upravištvu: Ljubljana, Mostje, ulica 3. — Telefon št. 3122, 3123, 3124, 3125, 3126.
 Posredniški oddelki: Ljubljana, Selenburgova ul. 3. — Tel. 3392, 3492.
 Posredniška Maribor: Gosposka ulica št. 11. — Telefon št. 2450.
 Posredniška Celje: Kocanova ulica št. 4. — Telefon št. 180.
 Posredniška pri post. ček. zavodih: Ljubljana št. 11.842, Praga št. 78.180, Wien št. 105.241.

Iznaj vsak dan, razen ponedeljka.
 Naročnina zmes mesečno Din 25,—
 Za inozemstvo Din 40,—

Uredništvo:
 Ljubljana, Knafljeva ulica 5. Telefon 3122, 3123, 3124, 3125, 3126. Maribor, Gosposka ulica 11. Telefon št. 2440. Celje, Strossmayerjeva ulica št. 4. Telefon št. 65.

Rokopisi se ne vračajo.

JUTRO

Kompromis za volitve v Zbornico TOI

V nedeljo bodo volitve v ljubljansko Zbornico za trgovino, obrt in industrijo. Zaradi doseženega kompromisa odpadajo volitve za industrijski, trgovski in gostinski odsek, a tudi za večino volilnih okrožij obrtniškega odseka. Vršile se bodo le v sedmih volilnih edinicah, za katere sta vloženi po dve listi. Izvestni krogi delajo razpoloženje proti kompromisnim kandidatom, češ da so politične stranke odvzele obrtništvu pravico samoodločevanja in izbire pravih zastopnikov obrtniškega stanu.

Danes je ves svet politično opredeljen in naravno je, da pripadajo tudi obrtniki raznim strankam. Toda agitacija proti kompromisnim kandidatom je posegla po prav svojevrstni metodi. V volilnih okrožjih, kjer pripada kompromisni kandidat naprednim strankam, se je vrgla na somišljenje JRZ, češ: kako morete voliti političnega nasprotnika? Kjer je kompromisni kandidat iz vrst JRZ, se sliha agitacija vrši pri naprednih ljudeh. Tu in tam se operira še z geslom za ločene ali za skupne zbornice, zopet drugod se izigravajo prirodna lokalna nasprotstva, zlasti v volilnih edinicah, ki so sestavljene iz dveh srezov; tam se je postavil, če je bilo mogoče, protikandidat iz drugega sreza, kakor je kompromisni kandidat. V zagrebškem »Obrtničkem vestniku« je izšla posebna slovenska priloga, v kateri se na napačen in netočen način slika položaj in se predstavlja tako, kakor da ima borba proti kompromisnim kandidatom cilj, očuvati obrtništvo pred strankarskim terorizmom.

Pri vsem tem se nam zdi potrebno napredni javnosti in posebej še vsemu naprednemu obrtništvu poudariti, da kompromis, ki je bil dosežen za vse odseke zbornice TOI, nikakor ne znači politizacije zborniških volitev, marveč ravno nasprotno: obvarovanje te važne institucije pred strankarsko-političnimi borbami.

V čem obstoja kompromis? V dogovoru obeh vodilnih strank, da se ne obojsta mešala v volilno borbo, ako se pri sestavi nove zbornice upošteva dejansko razmerje sil. Tako je bilo za vse odseke in tudi za obrtniški odsek. Stranki sta potem, ko so bili obrtniški voditelji vprašani, v sporazumu z njimi sklenili dogovor glede razdelitve številna mandatov na osnovi razmerja moči, kakršno se je pokazalo pri zadnjih zborniških volitvah l. 1927. Vprašanje kandidatur je bilo v vseh odsekih in tudi v obrtniškem prepuščeno predstavnikom obnove in stranki se v to stvar nista neposredno vmešavali.

Kar se tiče skupine g. Pičmana, nam je znano, da se ni javila in se ni udeleževala medsebojnih dogovorov. Vodja te skupine je očitno računala, da se mu bo z gori opicnim načinom agitacije posrečilo doseči več mandatov, kakor pa s pozitivnim sodelovanjem pri skupni listi. Prvo razočaranje je doživel že pri postavljanju kandidatur. Tozadevni formalni predpisi so tako komplicirani, da je bila razveljavljena cela vrsta kandidatnih list, ne samo njegovih, marveč tudi kompromisnih. Zmotil se bo najbrž tudi v onih okrožjih, kjer se bodo volitve vršile. Ogromna večina obrtništva je namreč zadovoljna, da mu je s kompromisom prihranjena ostra volilna borba, ki bi bila v današnji h razmerah zaobila zaostren strankarski značaj in zahtevala mnogo žrtve.

Danes tudi ni čas, da bi se v medsebojni borbi reševali obrtniški stanovski konflikti. Težke gospodarske razmere, ki pritiskajo naše obrtništvo, ne dopuščajo, da bi se obrtniške vrste cepile. Kdor bi na to delal, bi močno škodoval obrtniškim interesom, pa naj bi postavljaj še tako lepe programe. Geslo o ločenih zbornicah nima nikakega stika s sedanjimi volitvami in v današnjih prilikah samo odvrača pozornost našega obrtništva od njegovih eksistenčnih vprašanj. Na dnevnem redu je razdružitev obrtnika, je njegova davčna preobremenitev, njegova starostna preobremenitev, ohranitev njegove delovne sposobnosti ter zaštita njegove produkcije pred konkurenco šušmarstva in veleprodajnega dumpinga. To so problemi, ki bodo postavljeni tudi pred novo zbornico, posebno pred njen obrtniški odsek. Za njih rešitev bo treba polne solidarnosti zastopnikov našega obrtništva, ki je pa ne bo, ako se bodo obrtniški zastopniki dali zaplesti v borbo medsebojnih nasprotstev, namesto da bi vsi složno združili svoje napore. V ostalih odsekih je povsod zmogala misel sporazuma in solidarnega nastopa, čeprav je bilo treba tudi tam premagati mnogo nasprotij. Ali naj ravno obrtništvo, ki je najbolj pod klavir težkih skrbí, nudi sliko razdvojenosti in slabosti?

Mi zastopamo težnje napredne in nacionalne javnosti. Nikdar se še nismo izogibali borbe. Ako bi gledali na situacijo s strankarskega stališča, bi nam mogla biti politična borba med našimi gospodarskimi sloji ravno v sedanjem trenutku dobrodošla. Toda prepričani smo, da zahteva izločitve take borbe

Odgovor na nemško-japonsko zvezo:

ZVEZA PARIZ—LONDON—WASHINGTON

Pripravlja jo Francija, ki se že od nastopa Blumove vlade trudi, da pridobi Ameriko za sodelovanje z Evropo in za sistem kolektivne varnosti

Pariz, 26. novembra. b. Te dni so se razširile po francoski prestolnici same po sebi le malopomembne govornice o resnih namelih Francije, da definitivno uredi v Washingtonu vprašanje takozvanih političnih (vojnih) dolgov v Ameriki. Vestum in dobro informiranim opazovalcem zakulisne diplomatske akcije francoskih državnikov pa ni uslo, da so ti nameni v neposredni zvezi z mnogimi širšimi naporí francoske diplomacije, ki streme po zbliznanju Francije in Amerike z vključitvijo Velike Britanije. Ti naporí niso seveda nič novega, ker jih je bilo opaziti v diplomatskih stremiljenjih Quai d'Orsayja že takoj po nastopu Blumove vlade, katere šef se je osebno vedno ogreval za zbliznanje med Francijo in Zedinjenimi državami Severne Amerike. Toda nekateri najnovejši dogodki med njimi zlasti podpis nemško-japonske pogodbe, so ta prizadevanja francoske vlade le še bolj podžgali.

V informiranih političnih krogih poudarjajo, da je Léon Blum prvič javno opozoril na potrebo francoske naslonitve na Ameriko že v svojem prvem javnem govoru, ki ga je imel takoj po prevzemu oblasti v pariskem Američkem klubu, v katerem je kot osnovo zunanje-političnih naporov svoje vlade označil težnjo po zbliznanju in sodelovanju z Zedinjenimi državami Severne Amerike. In že tedaj je tudi namignil, da ne sme vprašanje ureditve vojnih dolgov pomeniti nikake ovire na tej poti.

Blumovi naporí za združitve klasičnih demokracij

Blumova vlada se je med tem zares že zelo potrudila, da bi ameriški narod in ameriško vlado zainteresirala za evropsko varnost in njene potrebe v smislu načel o kolektivni varnosti, ki jih sama zasopla. V uradnih pariskih krogih so mnjenja, da je Blumovi vladi ta namera že do sedaj v glavnem uspela. Po pomeni izvolitvi Roosevelta, kateremu pripisujejo v Parizu veliko zanimanje za evropska vprašanja, se zdi, da je teren za nadaljevanje dosedanjih naporov v navedenem smislu še posebno ugoden. Blum je prvotno nameraval imenovati za novega francoskega poslanca pri Beli hiši bivšega predsednika vlade Sar-

rauta, ki uživa doma in v Ameriki zelo velik ugled. Zaradi Sarrautovih pomislekov do tega imenovanja sicer se ni prišlo, zato pa se je kar več mesecev mudil na potovanju po Ameriki državni podtajnik de Tesson, kateremu je v Londonu istočasno sekundiral z razgovori z merodajnimi angleškimi državni bišvi ministrski predsednik Chautemps, o čigar posebni misli v Angliji se v javnosti doslej ni mnogo razpravljalo. Trenutno se mudi v Ameriki francoski pošni minister Jardillier, ki ima nalog, da stopi v stike z vsemi važnejšimi ameriškim političnimi in gospodarskimi krogi. V zvezi z najnovejšimi nemškimi in japonskimi tendencami v mednarodni politiki pa mu utegne pripasti še kakšna posebna naloga, ker je razumljivo, da bo skušala Blumova vlada nemško-japonski sporazum, ki odpira široke perspektive francosko-američskemu sodelovanju, kar moči izrabiti.

Po informacijah iz zanesljivega vira naj bi nova linija Pariz—Washington šla skozi London, kar naj bi le še bolj potrdilo težnjo po združitvi vseh takozvanih klasičnih demokracij v en sam gospodarski in politični blok. Ne smemo namreč pezačiti, da pripisujejo v tej zvezi v Parizu izredno velik pomen nedavno podpisanemu valutnemu sporazumu med Francijo, Anglijo in Ameriko, ki predstavlja po mnenju francoskih političnih krogov prvi korak k realizaciji vseh drugih potrebnih sporazumov, ki jih vsem trem prestolnicam demokratskih držav vsiljuje sedanjí mednarodni položaj.

Roosevelt bo posegel v evropski razvoj

Ne zdi se sicer verjetno, da bi te težnje že našle potrebno diplomatsko formo, vendar v informiranih krogih zagotavljajo, da ne gre več samo za pobozne želje Francije, posebno ne od tedaj, odkar so nekateri najnovejši mednarodni dogodki utvarili za tak razvoj vse potrebne predpogoje. O Rooseveltu tu tak napovedujejo, da bo v svoji drugi predsedniški dobi, v kateri se zaveda, da ima za sboj skoraj ves ameriški narod zunanje-politično neprimerno bolj aktiven kakor je bil do sedaj in da utegne tudi v evropski razvoj prav živo poseči.

Izjave o pomenu in obsegu nemško-japonske pogodbe

Ribbentrop: „Zgodovinski dogodek v obrambi proti komunizmu“ — Japonski poslanik Mušakoi: „Nemčija in Japonska garanta za mir na Daljnem vzhodu“

Berlin, 26. novembra. b. Glede na globok odmev nemško-japonskega protikomunističnega sporazuma, ki je bil večeraj podpisan, je nemški poslanik v Londonu Ribbentrop podal izjavo, kateri se je pridružil tudi japonski poslanik v Berlinu. Ribbentrop govori v svoji izjavi o »pohalnem dogodku, o senzacionalnem »preokretu v protikomunistični obrambi ter o »zgodovinskem dogodku, katerega pravi pomena bodo mogle prav vrednotiti šele bodoče generacije«. Ribbentrop poudarja nadalje značilno razdelitev »obambnih področij« v borbi proti komunizmu kot svetovni nevarnosti. Japonska bo trden zdi proti komunizmu na Daljnem vzhodu, kjer ne bo nikoli dopustila njegovega nadaljnjega razširjanja. Nemčija stoji na protikomunističnem braniku v samem osrčju Evrope, Italija pa bo visoko dvignila protiboljševiško zastavo na evropskem jugu.

Z nekoliko krajšo izjavo se je tem Ribbentropovim besedam pridružil tudi japonski poslanik Mušakoi, ki je samo to dodal, da bosta odsej Nemčija in Japonska edina garanta miru na Daljnem vzhodu.

Goebbels: Izrazita pogodba

Nemški propagandni minister dr. Goebbels je sredi po radiu v imenu rajhovske vlade podal naslednjo izjavo: V nemško-japonskem protikomunističnem sporazumu je jasno podčrtano, da gre za izrazito defenzivno pogodbo, kajti tendence tretje internacionale resno ogražajo kulturo celega sveta. Zato pogodba izrečno poudarja, da hoče služiti ohranitvi notranjega miru, socialnega blagostanja in svetovnega miru. Ker je v drugi točki pogodbe še posebej omenjeno, da se temu sporazumu za obrambo proti komunizmu pridružijo lahko tudi tretje države, ki same čutijo potrebo proti obrambi pred temi nemirnimi med-

splošni gospodarski interes naše ožje domovine, kjer bo morda prej, kakor sami mislimo, treba enotne obrambne fronte vseh zastopnikov našega gospodarstva v borbi za njegov obstoj. Zato imamo pogum, da odkrito zagovarjamo kompromisno rešitev zborniškega vprašanja in da apeliramo na vse prijatelje, da se tudi oni lojalno in iskreno zavamejo za izvolitev sporazumnih kandidatur in s tem za okrepitev vpliva našega obrtništva v slovenskem stanovskem parlamentu.

narodnim elementi, se iz tega jasno vidi, da ni pogodba naperjena proti nobeni drugi državi. Sporazum med Nemčijo in Japonsko je torej postavljen v službo svetovnega mira.

Ost proti ČSR

Leadon, 26. novembra. AA. Angleški tisk piše skoraj soglasno zelo neugodno o pogodbi med Nemčijo in Japonsko. Listi poudarjajo, da si hoče Nemčija s protiboljševizmom ustvariti novo ideološko fronto, ki pa naj v bistvu samo zakrije novo polje njene ekspanzivnosti. Zunanje-politični uredniki nekaterih listov pravijo, da bo prva žrtev te protiboljševiške križarske vojne Češkoslovaška.

»Manchester Guardian« poudarja, da je Rusija vojaško premočna, da bi jo Nemčija mogla sama napasti. Napad Rusije bi zahteval zasedbo Češkoslovaške in Poljske in zato pripadla Nemčiji sedaj samo intervencija proti Češkoslovaški. Teda tudi glede Češkoslovaške je nemogoče trditi, da je treba proti njej ustvariti protiboljševiško fronto, saj je samo majhna republika v srednji Evropi. Češkoslovaška nikakor ni trdnjava komunizma, ki bi bila Nemčiji nevarna. Ni mogoče ugotoviti, kdaj naj bi se ta gonja proti Češkoslovaški sročila. Bržkone si bo Nemčija izbrala najprej izgovor, da mora poseči v razmere v Češkoslovaški za zaščito madžarske in sušetske nemške manjšine.

..in Nizozemski Indiji

London, 26. novembra. AA. Diplomatski urednik »Evening Standarda« trdi, da ima pogodba med Nemčijo in Japonsko tudi ta-jen dodatni protokol o razdelitvi Nizozemske Indije med Japonsko in Nemčijo. Rešeno je tudi vprašanje otokov v Pacifiku, ki so bili včasih nemška last in ima sedaj nad njimi mandatsno oblast Japonska. Nemčija se je odedla vsem pravicam nad Marijanskimi, Karolinskimi in Maršalskimi otoki, to je nad otoki severno od črte, ki deli nizozemske otoke od Sumatre, Jave in Bornea. Torej so vsi severni nizozemski otoki dodeljeni Japonski, Sumatro in Javo pa naj bi dobila Nemčija. Nizozemska je doslej dopuščala režim svobodne trgovine v Nizozemski Indiji in se je zato lahko vnezdila nemška trgovinska propaganda v tem delu sveta. Istočasno je dr. Schacht izdelal načrt, ki določa prodiranje nemških trgovinskih tvrdk v ta del sveta. Tako bi te kolonije postale središče nemške kolo-

nizacije. Nemška propaganda je zelo aktivna med nizozemskim prebivalstvom teh otokov, kjer naj pripravi bližnjo nedoblast Nemčije.

Resno svarilo Rusiji

Tokio, 26. novembra. b. V tukajšnjih političnih krogih so mnjenja, da pomeni nemško-japonski sporazum začetek konkretnih sporazumov, ki bodo še sledili, če bi se to pokazalo kakorkoli in kjerkoli dejansko potrebno. Rusija mora odslej povsod, kjer se njeni interesi križajo z japonskimi ali nemškimi, računati z dvema močnima nasprotnikoma. Sporazum je zato resno svarilo Rusiji, da bi njen konflikt z Japonsko pomenil istočasni konflikt tudi z Nemčijo. Tu pričakujejo, da bo nemško-japonski sporazum kmalu dopolnjen s pristopom drugih držav. Nemčija se n. pr. trudi da pridobi v ta namen Poljsko, Japonska pa pritiska z istim namenom na Kitajsko. Tudi italijanski pristop ni izključen.

Anglija posreduje

Iz zanesljivega vira se doznava, da se v Foreign office močno prizadevajo prevzeti vlogo posredovalca med Berlinom in Moskvo, da bi preprečili možnost nevarnih

Velika nevarnost za britanski imperij

London, 26. novembra. b. Kakor hitro je bilo znano besedilo nemško-japonskega sporazuma, ki je bil večeraj podpisan v Berlinu, se je iz razpoloženja tukajšnjih političnih krogov dalo takoj razbrati, da se bo Anglija novi zvezi z vsi odločnostjo uprla z reakcijami, ki bodo prave gotovo zalegle, kakor je to Baldwin namignil v svojem govoru tudi Ribbentropu, kateri je več tednov zamen snubil Anglijo za protikomunistični blok.

Od časopisnih komentarjev zasluži pozornost komentar »News Chronicle«, ki sicer ne velja za Rusiji posebno naklonjen list. Navzile temu prihaja do zaključka, da nova pogodba ne more bistveno zadeti Rusije, ker je pač znano, da je ta v svojem te-

zapljetljav. Tako so n. pr. vsi večerajšnji in današnji razgovori Edena in Baldwin, ki stalno konferirata, veljali skoro izključno le nemško-ruski napetosti. Baldwin je Ribbentropa pred njegovim ponovnim odhodom v Berlin, kamor se je odpeljal na podpis pogodbe, še posebej opozoril, da bi Anglija zelo obžalovala nadaljnjo zaostritev sedanje napetosti med Berlinom in Moskvo. V istem smislu je Eden opozoril sovjetskega poslanika Majskega, podobna navodila pa je prejel tudi angleški poslanik v Moskvi, kateremu je bilo še posebej naročeno, naj porabi ves svoj vpliv za preprečitev resnejših sporov. Lord Londonderry, čigar dobre zveze s poslanikom Ribbentropom so znane, pa je bil naprošen, naj posreduje tudi pri nemških odgovornih krogih, da ne nastopijo nevedčnosti, ki bi jih ne bilo več mogoče poravnati.

Rezerviranost Amerike

Washington, 26. novembra. AA. Uradno objavljajo, da so vladni krogi zelo rezervirani zaradi pogodbe med Nemčijo in Japonsko, izjavljajo pa, da ne bo potrebna intervencija ameriške vlade.

ritoriju neranljiva. Če je res, da pomenijo nova, moderna sredstva bojevanja veliko nevarnost za Moskvo in ves ruski teritorij, je prav tako res, da je ta nevarnost enaka tudi nasproti Berlinu in Tokiju. Nemško-japonska zveza pomeni pravo življensko nevarnost za britanski imperij. Ako pristopi k sporazum še Italija, potem je to izpolnitev prvega obkroževanja Velike Britanije. To pa mora britanske kroge še bolj podžgati k naglemu oboroževanju, da bo Anglija s svojo oboroženo silo lahko zagotovila svetu mir. Anglija mora biti toliko bolj oprezna, ker ni nobenega dvoma, da je protikomunistična tendenca nove pogodbe samo krinka za neprimerno daljnosežnejše namene Nemčije in Japonske.

Italija se noče prenagliiti

Rim, 26. novembra. b. V tukajšnjih diplomatskih krogih prevladuje danes mnenje, da se bo v kratkem tudi Italija pridružila nemško-japonskemu protikomunističnemu sporazumu. Včeraj je namreč močno padel v oči dolg razgovor japonskega poslanika z italijanskim zunanjim ministrom. Italijanski uradni krogi kažejo sicer v tem pogledu še vedno veliko rezerviranost in previdnost ter spravlja obisk japonskega poslanika v zvezo le z navadnimi trgovinskimi pogajanjmi, vendar so v tukajšnjih japonskih krogih bolj zgovorni in ne prikrivajo možnosti, da se tudi Italija pridruži sporazumu med Nemčijo in Japonsko.

Berlin vsekakor močno pritiska na mero-dajne italijanske kroge, naj bi se sporazumu z Japonsko čimprej pridružili. V tej zvezi pa poudarjajo v Rimu, da je pomen

Delbos napoveduje izpopolnitev francosko-ruske pogodbe

Pariz, 26. novembra. o. Pri podrobnejšem proučevanju položaja, ki je nastal z objavo nemško-japonske pogodbe, v merodajnih krogih ne prikrivajo vznemirjenja, ker vedno bolj prevladuje prepričanje, da objavljen pogodba ni toliko naperjena proti komunistični propagandi, kakor proti Rusiji sami. Nemčija hoče s tem paralizirati francosko-ruski pakt in obenem kar najbolj izolirati Francijo ter skupno z njo Češkoslovaško. V Parizu so prepričani, da taka politika Nemčije resno ogroža tudi položaj in politiko Društva narodov. Rusija bo bržkone vložila proti tej pogodbi protest pri Društvu narodov, kar bo mednarodni položaj še bolj zapletlo.

Snoči je imela vlada dolgotrajno sejo, na kateri so proučili nastali položaj. Zunanji minister Delbos je naglašal, da nemško-japonska pogodba resno ogroža položaj Francije v Evropi. To bo obširno obrazložil tudi v skrajšani zunanje-politični debati v poslanski zbornici. Francosko-ruski pakt,

proti kateremu je v glavnem naperjena nemško-japonska pogodba, se nanaša zgolj na Evropo in nima Francija po tej pogodbi nikakih obveznosti izven evropskih mej. Francija je že ob sklepanju te pogodbe storila vse, da prepreči vsako nepotrebno vznemirjenje. O sklenitvi pogodbe je bila že med pogajanjmi obveščena tudi Japonska vlada, ki ni v ničemer ugovarjala. Zato mora smatrati Francija način, kako je bila sklenjena berlinska pogodba, za skrajno neolajalen. Sproti tega more Francija smatrati to pogodbo za ogrožanje svoje lastne varnosti, ker stre-mi očitno za to, da se Japonska vezala Rusijo na Daljnem vzhodu, s čimer bi dobila Nemčija proste roke v Evropi. Nemško-japonska pogodba bo predmet podrobnega proučevanja v državnem obrambnem svetlu, ki bo moral nanovo proučiti tudi francosko-ruski pakt na go primerni izpopolnitvi. V to svrhu se že vrši izmenjava misli med Parizom in Moskvo.

Rusija, Sredozemlje in Balearski otoki

Zanimiv komentar oficijozne moskovske »Pravde«

Moskva, 26. novembra. b. Sedanji položaj v zapadnem Sredozemlju povzroča resne skrbi tudi v Rusiji. Oficijozna »Pravda« je napisala dva značilna komentarja o tem vprašanju, v katerih prihaja do zaključka, da se moč Italije v sredozemskem bazenu čedalje bolj razširja na škodo Velike Britanije, katere pozicije so že povsod več ali manj epodminirane. List piše med drugim: Trenutno se Italija v prvi vrsti trudi, da bi sedanje ravnotežje sil v zapadnem Sredo-

zemlju izpremenila sebi v prid. Tej nameni služi tudi lašetična intervencija v Španiji, ki je v neposredni zvezi z obvezo generala Franco, da odstopi Italiji balearsko otočsko skupino, ki predstavlja neke vrste ključ v zapadnem Sredozemlju. V tej zvezi naslavlja »Pravda« apel na Francijo in Anglijo, po sebo pa na Anglijo, naj se končno zdrani iz »vojega pasivnega opazovanja tega nevarnega razvoja dogodkov v območju njene imperiale Polt na Daljni Vzhod.

Antonescu v Varšavi

Poglobitev političnih in kulturnih stikov med Poljsko in Rumunijo

Varšava, 26. novembra. A. A. Semkaj je prišel rumunski zunanji minister Antonescu, ki ga je na postaji sprejel zunanji minister Beck.

Listi pozdravljajo Antonescuv prihod z zelo pristrani članki, pri čemer poudarjajo vlogo kralja Karola za zblizanje poljsko-rumunskega razmerja, kakor tudi stališče Poljske in Rumunije zoper ustvarjanje nasprotujočih si blokov.

Uredniku poljudne Poljske agencije je zunanji minister Antonescu izjavil:

Rumunska politika temelji na zvestobi do svojih zavezanikov Poljske in Francije, sodelovanju z državami Male antante in ohranjanju dobrih odnosov s sosedji. Notranji sistem njenih partnerjev ni važen za rumunsko zunanjo politiko. Prav tako se Rumunija ne misli pridružiti nobenemu bloku, ki bi bil naperjen proti Rusiji ali pa delal zanj. Prav tako kakor poljski zunanji minister Beck, sem tudi jaz prepričan o nevarnosti takih blokov.

O poljsko-rumunskih razgovorih piše »Express Poranny« med drugim: Pri razgovorih bodo v glavnem razpravljali o sedanjih problemih, ki se tičejo obeh držav.

žav. Podpisali bodo tudi poseben dogovor o kulturnem sodelovanju. Razen tega bodo ratificirali dogovor o določitvi skupnih mej. Politični razgovori se bodo vršili na osnovi dvostranskega razmerja med Poljsko in Rumunijo.

Na potu v Varšavo se je včeraj Antonescu ustavil v Krakovu, kjer je v Wawelu položil vence na grob maršala Piłsudskega. Opoldne mu je mestni župan priredil obred, zvečer pa slavnostno večerjo pomočnik zunanjega ministra Sembek.

Antonescovi poseti in posvetovanja

Danes je Antonescu posetil maršala Rydz-Smiglyja, ministrskega predstojnika Skladovskega in predsednika republike Mościckiego. Popoldne so se pričele posvetovanja s poljskim zunanjim ministrom. V političnih krogih pričakujejo, da se bo v Varšavi pripravila konvencija o kulturnem sodelovanju med Rumunijo in Poljsko.

Beleške

Sklicanje narodne skupščine

Kakor poročajo iz Beograda, je predsednik narodne skupščine sklical prihodnjo skupščinsko sejo za ponedeljek, 7. decembra, ob 9. dopoldne. Na dnevnem redu je poleg običajnih formalnosti določitev delovnega reda za prihodnjo sejo.

Pred volitvami v mestih?

V zvezi z izjavami nekaterih ministrov so v zadnjem času začele krožiti po listih vesti, da je v kratkem pričakovati razpis občinskih volitev v mestnih občinah, ki so sedaj vse že po sedem in več let brez izvoljenih mestnih svetov. Beograjski novinarji so si prizadevali, da bi o tem zvedeli kaj več, pa so dobili odgovor, da še ni ničesar definitivno določeno. Možno pa je, da bodo volitve izvršene v pomladanskih mesecih. Ali se bodo izvršile v javnim glasovanjem ali pa bo že uvedeno tajno glasovanje, se še ne ve.

„Jugoslovanski glasnik“ je prenehal izhajati

List Jugoslovanske nacionalne stranke »Jugoslovanski glasnik« je te dni prekinil svoje izhajanje in je svojim čitateljem obširno razložil razloge tega ukrepa. List je imel velik odziv posebno v srbskih krajih, toda redno izhajanje ni bilo mogoče in tudi dostavljanje lista je naletelo na največje ovire. »Samouprava« v posebnem članku zavrača očitke, da bi bila cenzura povzročila prekinjenje tiskanja JNS, če pa ga je, potem pravi »Samouprava«, je temu kriv tiskovni zakon, ki so ga izdajatelji lista uvedli. »Samouprava« se je pri tem pozabila prijeti za svoj lastni nos. Kakor ljubljanski »Slovenec«, tudi ona rada pozablja in meša datume in tako ni čudno, da pripisuje tiskovni zakon iz l. 1929, gg. Banjaninu, Demetrijeviću, dr. Krameriču in drugim, namesto da bi poprej povprašala svoje najbližje okolice. »Jugoslovanski Glasnik« bo v ostalem nadaljeval svoje izhajanje, čim bo izvršen oni del vladine deklaracije iz leta 1935, ki se nanaša na revizijo političnih zakonov.

Dalmacija in Zagreb

Pod tem naslovom objavlja šibenika »Tribuna« uvodnik, v katerem opozarja Dalmatince na posledice totalitarne hrvatske politike, ki jo vodi danes v imenu Hrvatske politični Zagreb. Vprašuje se, čemu naj bi izgubili Dalmatinci svojo samostojnost na ljubo zagrebških interesov in ponižali svoj Split v drugorazredno provincialno mesto. »Kaj imamo sploh Dalmatinci skupnega z Zagrebom? Edino, kar nas veže z njim, je politična borba, ki smo jo prej vodili pod vodstvom pokojnega Radića, danes pa po vodstvom dr. Mačka. Vse ostalo nam je z Zagrebom ravno toliko skupno, kakor z Beogradom, Sarajevom, Skopljem ali pa Ljubljano. Kaj naj bi pridobila Dalmacija od skupnosti s Hrvatsko? Stvarno bi postali Dalmatinci podaniki zagrebških političnih diktatorjev. V gospodarskem oziru pa bi morali služiti interesom raznih zagrebških, večnoma židovskih podjetij. Kaj naj bi postalo iz Splita, ki je danes ljubljene vse Jugoslavije? Navadno podeželsko mestce, kakor sta Vukovar ali Karlovac, v katerem bodo uradovale kake drugorazredne instance.«

Zagreb in okoliški kmetje

Znana organizacija Gospodarska sloga vodi že dolgo časa akcijo za odpravo, odnosno vsaj znižanje občinskih trošarin v Zagrebu. Vložila je že celo vrsto predlogov in spomenik, ki pa so se kopile v arhivu zagrebškega magistrata. Mestni očetje so kratkoma ugotavljali, da po navodilih finančnega ministra ne smejo uvajati novih davščin in bremen, starih pa ne morejo znižati, če hoče občina izpolnjevati svoje obveznosti. Sedaj so okoliški kmetje zopet pričeli pod vodstvom Gospodarske sloge živahno gibanje za odpravo mestnih trošarin. Sestavili so tudi posebno deputacijo, ki je posetila zagrebškega podžupana — župana Zagreb momentano nima — in zahtevala od njega, naj mesto vsaj malo povprečja tekoče stanje okoliških kmetov. Podžupan jim je obljubil, da bo se enkrat proučil njihove zahteve, čeprav je bil občinski proračun za l. 1937/38 že sprejet v finančnem odboru mestnega sveta. Poskusil bo vsaj delno znižati trošarine za pridelke, za katere so razmeroma najvišje.

Županovi potni stroški

Na zadnji seji občinskega sveta v Virovitici se je vnela ostra razprava zaradi interpretacije občinskega svetnika Kušmicevića. Interpretant je prosil predsednika občine za pojasnilo, ali res sprejema za službena potovanja večje dnevnice, kakor državni uradniki I. skupine, odnosno celo ministri. Razprava o visokih dnevnicah je bila prekinjena in odložena na prihodnjo sejo, ko bo podal predsednik občine definitivni, s blagajniškimi izvečki podkrepljen odgovor.

Pred volitvami v Trbovljah

Iz Trbovelj nam pišejo: Dne 6. decembra bodo občinske volitve tudi v naši občini, ki je ena največjih v dravski banovini. Vloženi sta dve kandidaturi listi: lista JRZ z nosilcem Križnikom in namestnikom g. Avgustom Jordanom ter skupna opozicijska lista delavcev, kmetov in obrtnikov z nosilcem dosedanjim županom g. Jakobom Klenovškom in namestnikom šolskim upraviteljem v p. g. Robertom Plavškom. Ker napredno in narodno prebivalstvo Trbovelj na občinske volitve ne gleda s političnega vidika, temveč samo z gospodarskega, bo glasovalo za Klenovškovo listo delavcev, kmetov in obrtnikov. S tem bo dokumentiralo potrebo enotnega nastopa vseh slojev prebivalstva v dobrobit ter za gospodarski in socialni napredek rudarskih Trbovelj.

Kandidatna lista za občino Gradac

Kakor nam poročajo, je bila za občino Gradac v črnomeljsem srežu za volitve dne 6. decembra vložena kandidatna lista, katere nosilec je dosedanj župan g. Peter Pezdirc. Lista se imenuje »Združena kmet-ska lista« in po spoznanju med vsemi 18 kandidati nima nikakega strankarskega obeležja.

Med Beogradom in Zagrebom

Po pisanju beograjskih listov je javnost sodila, da stojimo v pogledu hrvatskega vprašanja tik pred odločilnimi dogodki in da je sporazum med Beogradom in Zagrebom takorekoč le še vprašanje nekaj dni ali tvečanju tednov. Zadnje dni se je, kakor je našim čitateljem znano, razvil živahen spor, kdo naj ta sporazum sklene. Posamezne beograjske skupine so vsaka za sebe reklamirale pravo legitimacijo. Od včeraj pa je nastal značilen zastoj v optimističnih informacijah beograjskega tiska. »Politika« je s svojimi senzacijami sploh prenehala, oficijozno »Vreme« pa trobi na umik.

V včerajšnjem političnem pregledu namreč »Vreme« poudarja, da je sicer hrvatsko vprašanje bitnega pomena, da pa se je treba varovati vsake naglice, neplodnega taktiziranja in preuranjenega odločevanja. Akcija za sporazum mora biti zato predvsem postavljena na zdravo osnovo za stvarno razpravo in mora se pripraviti možnost za ustvaritev iskrenega sodelovanja pri velikem narodnem poslu. Nagle politične po-

teze bi bile škodljive in zato je pričakovati, da se akcija za sporazum ne bo forsirala. V ostalem sta i JRZ i združena opozicija angažirani sedaj pri občinskih volitvah in tudi druge okolnosti vežejo razvoj političnega položaja.

Na predvčerajšnje mnenje »Vremena«, da je najbližja okolica dr. Mačka pripravljena na razgovore z JRZ in da so tudi neki meštarski politiki v Zagrebu za sporazum med b. HSS in JRZ, odgovarja »Hrvatski dnevnik« takole:

»Vsakekor se more konstatirati, da se »Vremenu« ni posrečilo pogoditi pravega razpoloženja Zagreba. Še več, ono prihaja samo s seboj v protislovje. Kajti ako ve, kaj predsednik dr. Maček hoče in kako bi se po njegovem mišljenju moralo izvesti to, kar hoče, potem je povsem sigurno, da nikaka »ožja okolica« ne misli in ne pričakuje ničesar drugega kakor sam predsednik dr. Maček. Ako hrvatska javnost ne bi bila informirana o stanju stvari, bi tako pisanje moglo izzvati zmedo.«

Aretacije komunistov na Hrvatskem

Zagreb, 26. novembra. o. Policija je v savski banovini nedavno aretirala več ljudi, ki so osumljeni komunističnega rovarjenja. Aretirani osumljeni so bili sedaj izročeni sodišču za zaščito države. Za javnost je bil izdan ta-le komunikat:

Lani ob tem času je bila v Zagrebu odkrita komunistična organizacija. Take organizacije so bile izsledene tudi v mnogih drugih krajih v državi. S posebnim komunikatom je bila javnost tedaj obveščena o ilegalni propagandi, ki jo je vršila komunistična stranka v naši državi. S tem odkritjem in posebno s odkritjem državnega biroja ter pokrajinskih in krajevnih komitejev je uprava policije v Zagrebu prizadevala hud udarec celokupnemu komunizmu v naši državi, tako da je bilo pričakovati, da do reorganizacije komunistične organizacije v naši državi ne bo tako kmalu prišlo. Komiterna pa je bila letos tako zelo aktivna, da je dosegla vidne uspehe v jačanju levističnih elementov v mnogih državah. Ta aktivnost ni ostala brez posledice tudi pri nas.

Reorganizacija komunistične stranke v naših krajih se je pričela pričetkom tega leta pod vodstvom centralnega komiteja na Dunaju in s pomočjo raznih ilegalnih strankarskih inštruktov. Posebno sk.b. so poskušali formiranju tehničnega aparata, ki je imel dolžnost ilegalno širiti komunistični material, kakor tudi skrbeti za stike s centralo na Dunaju. Mnogo so si prizadevali tudi za formiranje zagrebške podružnice političnega biroja centralnega komunističnega odbora, ki je imel nalogo spraviti svoje ljudi v razne obstoječe politične for-

macije in izvajati tam svojo defetistično akcijo, da bi se tako ustvarilo revolucionarno razpoloženje med ljudstvom.

Med preiskavo je uprava policije našla tudi naslednji material: okrog 200 kg različnega komunističnega propagandnega gradiva, tiskanega v tujini, razna tehnična sredstva za razmnoževanje letakov, posebno kovec za prenašanje komunističnega materiala, kakor tudi nekaj orožja in municije, vse to tujega porekla.

V zvezi s to preiskavo so bili oddani v preiskovalne zapore: načelnik Suzorja dr. Božidar Adžija, bivši državni uradnik Josip Gržetić, privatna uradnica Mila Hercog, referent obrtne zbornice dr. Mladen Iveković, študent prava Bogdan Jancić, sodnik »Jugoslovanskega Lloyd« Miroslav Juhn, študentka medicine Mira Kajzer, stud. phil. Marija Knežević, inž. Milan Knežić, odvornik dr. Ivo Khun, stud. phil. Josip Lovrenčić, odvorniki uradnik Dušan Mačekić, državna uradnica Tatjana Marinić, gradbeni delavec Ivan Majerhold, bivši študent prava Stjepan Mitrović, tipograf Bogdan Popović, privatna uradnica Bojana Popović, ključavničar Kresimir Stimec, stud. agr. Dinko Tomićić, gradbeni delavec Stjepan Vlahek, trgovski pomočnik Josip Zaharija.

Preiskava, ki se je vršila na upravi policije, je bila zaključena in je bila vsa zadeva prepuščena državnemu tožilstvu pri sodišču za zaščito države in svrhu nadaljnjega postopanja. Hkrati sta bili odkriti krajevni komunistični organizaciji v Delincah in Lokvan, ki sta bili posebno aktivni pri poslednjih občinskih volitvah.

Naša parlamentarna delegacija za Rumunijo

Beograd, 26. novembra. A. A. Odposlanstvo narodne skupščine in senata odputuje v nedeljo 29. t. m. v Bukarešto. Potovalo bo čez Pančevo, Vršac in Temišvar. V Bukarešto bo na udeležilo v čelu rumunskega osvoboditelja 1. decembra.

Odposlanstvo prispje v Bukarešto 30. t. m. ob 9.30. Isti dan bo priselja tudi parlamentarna delegacija češkoslovske. Svečana seja parlamentov vseh treh držav Marje antante bo 1. decembra ob 17. uri. V imenu jugoslovanskega odposlanstva bosta na tej seji govorila predsednik narodne skupščine in en senator.

2. decembra bo odposlanstvo položilo vence na bukarški spomenik kralja Aleksandra I. Pri tej priliki bo eden izmed dele-

gator govoril oficirjem rumunskega polka kralja Aleksandra. Istega dne bo skupno kosilo, na katerem bo govoril takisto eden izmed jugoslovanskih odposlancev.

Jugoslovansko odposlanstvo odputuje iz Bukarešte v četrtek 3. decembra in se napoti v Cluj, kjer bo velik ljudski shod. Na tem shodu bo govoril tudi naš delegat, še isti dan odputuje odposlanstvo nazaj v Beograd.

Odposlanstvo senata, ki se udeležijo prslave rumunskega osvoboditelja, tvorijo dr. Grga Anđelić, Jovo Banjanin, Djuro Vukotić, Dragoslav Djordjević, dr. Momčilo Iveković, Milan Popović in Frau Smoldeč.

Reforma francoskega tiskovnega zakona

Pariz, 26. novembra. A. A. Na današnji seji ministrskega sveta se je predsednik republike Lebrun s toplimi besedami spomnil pokojnega notranjega ministra Salengroa. Pozval je ministre k enotnemu molu. Nato je ministrski svet razpravljal o načrtu novega zakona o tisku, ki ga je izdelal predsednik vlade Leon Blum. Novi zakonski načrt zahteva, da se mora vsako polje, še izdaja kakršnekoli časopise, izpremeniti v delniško družbo in da se morajo vse delnice glasiti na ime. Vsako leto se mora vsaj enkrat objaviti seznam voditeljev podjetja in glavnih delničarjev. Podjetja morajo predložiti vsako leto oblastem svoje račune. Za kloveze odgovarjata v primeru, če je avtor anonimen, upravnik ali pa ravnatelj lista, pa tudi glavni urednik. Če je avtor znan, so odgovorni vsi ti kot skrbniki. Ministrski predsednik je dobil pooblastilo, da lahko zakonski načrt predloži senatu in parlamentu. Prosvetni minister je bil pooblaščen, da naj predloži parlamentu zakonski načrt o obvezni fizični vzgoji mladine od 6. do 18. leta starosti. Zunanji minister Yvon Delbos je poročal o zunanjem političnem položaju.

Izpopolnitev okrožnice »Quadragesimo anno«

Rim, 26. novembra. b. Po še nepotrebnih govoricah namerava papež v kratkem izpopolniti znano encikliko »Quadragesimo anno« s posebnim dopolnilom, nazvanim »Breve«, ki bo upoštevalo tudi potrebo protikomunističnega in protipoganskega boja katoliške cerkve. Domneva se, da se bo papež v tem svojem dopolnilu prav gotovo oziral tudi na rezultate nedavnega potovanja državnega tajnika kardinala Pacellija v Ameriko.

Vsesovjetski kongres

Moskva, 26. novembra. A. A. V Kremlju se je včeraj začelo 8. redno zasedanje vsesovjetskega kongresa. Poleg Stalina so govorili Molotov, Vorosilov in Kalinin. Nato je bilo izvoljeno predsedstvo kongresa, ki ga tvorijo 29 oseb. Nazadnje je Stalin prečital poročilo o predložitvi nove ustave. Otvoril kongresa so prisostvovali člani diplomatskega zbora in mnogi tuji novinarji.

Knez Pavle v Londonu

London, 26. novembra. o. Nj. Vis. knez-naměstnik Pavle se je danes udeležil kosila, ki ga je njemu na čast priredil češkoslovaški poslanik dr. Jan Masaryk v češkoslovaškem poslistvu. Med gosti je bil tudi državni podtajnik angleškega zunanjega ministrstva ter več uglednih angleških politikov.

Slovo nadškofa dr. Rodića

Beograd, 26. novembra. p. Kakor je »Jutro« že poročalo, se je beograjski nadškof dr. Rodić odpovedal svojem mestu in je za njegovega naslednika določil dr. Josip Ujčić, sedaj profesor teološke fakultete ljubljanskega vseučiliša. Nadškof dr. Rodić je za danes sklical sestanek beograjske katoliške duhovščine, kjer je objavil svojo odločitev ter se od duhovščine poslovil.

Dr. Purić pri Delbosu

Pariz, 26. novembra. A. A. Zunanji minister Delbos je sprejel danes jugoslovanskega poslanika dr. Božidarja Purića.

Iz sodne službe

Beograd, 26. novembra. p. Apelacijski sodnik dr. Josip Kočar je na lastno prošnjo premeščen iz Ljubljane v Zagreb, za predsednika apelacijskega sodišča v Zagrebu je imenovan apelacijski sodnik dr. Otokar Kondrad, za predsednika višjega pravobraniteljstva v Zagrebu pa dr. Vin. ko Ružić, sodnik pri Stolu sedmorice v Zagrebu.

Napredovanje

Beograd, 26. novembra. p. Na ljubljanski univerzi so napredovali docente dr. Vladimir Klinc in dr. Stefan Horvatić iz 6. v 5., dr. Rihard Klemenec pa iz 7. v 6. položajno skupino.

Premestitev

Beograd, 26. novembra. p. Podšumar I. razreda Franc Kenda je premeščen iz Kranja v Kamnik.

Vremenska napoved

Zagrebška vremenska napoved: Stalno, precej hladno, v notranjosti oblačno, na Primorju vedro vreme. Dunajska vremenska napoved: Še vedno nobene bistvene izpremembe.

Madžarska za zblizanje z Jugoslavijo

Opustitev revizionističnih teženj proti naši državi?

Berlin, 26. novembra. b. Budimpeštanski dopisnik »Berliner Tageblatt« poroča v dajšem poročilu o simpatičnem odnevu Horthyjevega potovanja v Rim preko jugoslovanskega ozemlja in navaja vse značilne momente prvega srečanja madžarskega državnega upravitelja z banom savske banovine. Madžarski listi so mnenja, da presegata prvi kontakt odgovornih krogov obeh držav vse meje navadnega vljudnostnega poklona in da se ga brez pomislekov lahko smatra za najugodnejše znamenje za začetek prijateljskih sosedskih odnosov med obeh državama, kar odgovarja realnemu pojmovanju zunanje-političnega položaja obeh držav.

V političnih krogih prihaja veselje nad prvim uradnim kontaktom predstavnikov obeh držav do izraza še v značilnih kombinacijah o načinu vzpostavitve normalnega razmerja med Jugoslavijo in Madžarsko. Za najnovejši preobrat madžarske zunanje politike je vsakekor pomembno, da se v tej zvezi ne govori več o kakih revizionističnih zahtevah napram Jugoslaviji in da se celo odkrito priznava, da bo mogoče postaviti medsebojne odnose obeh držav na realno osnovo le na ta način, da Madžarska Jugoslaviji brezpogojno prizna njene sedanje meje in se za bodoče obveže, da opusti sleherni propagandno za teritorialne izpremembe v tem delu Evrope.

O tem so si sedaj v madžarskih političnih krogih edini. Pomisleki se pojavljajo le še glede problematičnega vprašanja, ali naj Madžarska svoje zblizanje z Jugoslavijo veže na istočasno zblizanje z ostalima dvema srednjeevropskima zavezanikoma Jugoslavije, torej v okviru Male antante, ali pa naj ubira pot, ki jo zagovarjata Berlin in Rim, to je pot ločnega dvostranskega sporazumevanja s posameznimi članicami Male antante. Kakor izgleda, se namreč Madžarska napram češkoslovaški in Rumuniji za sedaj še ne mara odločiti svojim revizionističnim težnjam, dasi v treznih političnih krogih tudi na to stran uide več ne misli na uspeh take vseskozi negativistične politike.

Novi napadi pri Madridu

Naval legionarjev in Maročanov na vseučiliško naselbino — Novi letalski napadi na mesto

Madrid, 26. novembra. g. Včeraj so bili pred Madridom novi boji, vendar pa ni bilo nikjer večjih napadov. Nacionalistična kolona na skrajnem levem krilu, ki prodira v okraju Arguelles, je zopet zavzela poslopja med Paseo de Rosales in ulico Blasco Ibanez, čeprav so se miličnično upirali. Popoldne je 12 velikih nacionalističnih trimotornih letal pod varstvom 16 lovskih letal bombardiralo nekatere madridske okraje, zlasti pa se nezavzete de re Arguellesa. Bilo je mnogo smrtnih žrtev in je gmožna škoda posebno velika v predmestjih. Madridska letala so nazadnje zapodila nacionalistična letala v beg. Danes je veliko število letalističnih letal metalo na mesto letake, ki pozivajo prebivalstvo k predaji, ker bo sicer Madrid v prihodnjih urah izpremenjen v razvaline.

Vojno poročilo

obrambe mesta

Vodstvo obrambe Madrida je izdalo danes naslednje poročilo:

Nasprotnik je s popolnim neuspehom bombardiral naše postojanke na jugozahodu. V odsekih pri Semineri in Guadarami je bilo močno streljanje topov. Nasprotnik je bil nekoliko potisnjen nazaj pri San Martinu. Imel je velike izgube. Madridske čete so zavzele vas Baos, Milicijska letala so razbila nacionalistično eskadro, ki se je pripravljala, da odleti na napad. Pri Carabanchelu so miličniški razstrelili most, na katerem je bilo polno nacionalistov, ki so hoteli preiti v nanad. Na severnozahodni fronti so madridske čete zasedle sedem vasi.

Opoldne je bilo izdano naslednje poročilo:

S pomočjo dveh eskadronov tankov so nacionalisti danes večkrat napadli odsek univerzitetne naselbine Trije bataljoni tujske legije in Maročanov so naskakovali naše postojanke z nezalno srditostjo. Napadi so vršili hud pritisk na naše čete, vendar smo jih naposled odbili z velikimi izgubami. Naše čete so zaplenile več tenkov, med njimi dva tujega porekla.

V vseh odsekih okoli Madrida je dopoldne vladalo več ali manj tajišje. V odseku pri Carabanchelu nadaljujejo madridske čete prodiranje. V boju, nastalem po naskoku madridskih čet jugovzhodno od Toleda, je imel sovražnik velike izgube in se je moral spustiti v beg. Večina ujetnikov tujske legije, ki so nam pri tem napadu prišli v roke, so tuji državljani. Lovska letala, ki se bore na strani madridske obrambe, so razvila živahno delovanje v zadnjih 24 urah in se noben poizkus obstreljevanja prestolnice ni posrečil. Naši letalci so sestrelili tri tuja trimotorna letala.

Iz nacionalističnega tabora

Seviljski radio je objavil naslednji komunikat:

Na aragonski fronti ni ničesar pomembnega. Na santandarski fronti smo odbili sovražni napad. V burgoški pokrajini smo v okolici Villarcaya razgnali večje število sovražnih čet, ki so izvršile lokalne napade. V odseku pri Siguero so nacionalisti zavzeli več postojank severno od Vegile. V Asturiji so nacionalistične čete zavrnile sovražne napade in z naskokom zavzele več postojank v oviškem odseku. Na madridskem bojišču se operacije nadaljujejo, čeprav so značilno otežene s slabim vremenom. Redne čete nadaljujejo čiščenje za vzeti postojank. Neka izvidna četa je iz zasede uničila sovražno patruljo. Po vestih iz Escoriala so nacionalistične čete zavzele grad.

Neutrlni pas v Barceloni

London, 26. novembra. d. Poveljstvo španskih nacionalističnih pomorskih sil na Sredozemskem morju je obvestilo poveljstvo angleškega vojnega brodograja na Malti, da je pristalo na predlog angleške vlade, po katerem naj bi se tudi v barcelonski luki določil poseben nevtralni pas, v katerem se bodo v primeru nacionalistične blokade barcelonske luke lahko zbirale tuje trgovske ladje.

Naši kraji in ljudje

Zlati jubilej šentjakobsko-trnovske CMD Podružnica ima svojega vzornika župnika Vrhovnika

Ljubljana, 26. novembra. Podružnica Družbe sv. Cirila in Metoda za šentjakobski in trnovski okraj bo praznovala jutrišnjo soboto pomemben jubilej: 50 letnico svojega plodnega dela v obrambi pravic našega naroda v dobi najhujšega robstva. Očede bi bilo naštevati za luge naše vrle podružnice, ki si jih je stekla v dobi svojega 50letnega obstoja.

Pobudo za ustanovitev podružnice je izšla od ustanovitelja Ciril-Metodove družbe pokojnega župnika Ivana Vrhovnika, takratnega narodnega zavednega svetnika, dne 29. marca 1886. se je ustanovila ta naša marljiva podružnica, ki je vzorno delovala in zbirala sredstva za glavno družbo do svetovne vojne. Na vseh popriščih humanega in kulturnega dela se je udeleževala naša podružnica ter zbrala skupno z žensko podružnico v dobi svojega 50 letnega obstoja znesek 770.650 Din današnje valute, ki se je uporabljal predvsem za naše šolstvo ob ogroženih mejah širne Slovenije.

Ko se spominjamo naša marljive podružnice, ne smemo prezreti tudi njenih pionirjev, ki so žrtvovali za njo mnogo in so odlično delovali v teh 50 letih. Prvi predsednik podružnice je bil pokojni dr. Papež, ki je načeloval polnih 23 let, dalje so se udeleževali pri njenem delu kot predstavniki okr. glavar v pojoju Stefan Lapajne, Hinko Franzl, Valentin Vencina ter še živeča častni predsednik prof. Albert Sič in njegova soproga častna predsednica ženske podružnice gospa Marija Sičeva. Blagajniške posle je vodil vzorno več let naš nepozabni župnik Ivan Vrhovnik. V odboru pa so bili in

vršili razne funkcije pokojni dr. Gregor Zerjav, inž. Pavel Endlicher, dr. Pavel Kozina, Jakob Smole, Anton Šeme, Valentin Kopitar, Fran Bergant, Bučar Andlovic, Zirkelbach, Trtnik, Pogačnik, Jesenko, inspektor Kovač, Matija Rode, Milan Sterlekar, Fran Mlakar, Anton Li. kozar, Janjo Kocijan, Franc Marn, Rudolf Zorc in Tone Zerjal. Danes predseduje podružnici nadvs. marljivi in požrtvovalni predstnik g. France Štrukelj, ravnatelj Učiteljske tiskarne, ki mu stoji ob strani prav tako delaven odbor s svojim jakim čebela marljivim dolgoletnim blagajnikom Antonom Verbičem.

Ob svojem zlatem jubileju bo skušala šentjakobsko-trnovska podružnica tudi naprej delovati kakor doslej in bo podpirala stremeljenja glavnega odbora, predvsem v naših narodno ogroženih krajih pod starim upešnim geslom »Mal položil dar, domu na oltar!« Vrlji podružnici naše iskrene čestitke, za željo, da bi tudi v bodoče tako uspešno delovala v narodno obrambnem delu!

Šentjakobski gledališki oder vprizori za praznovo petdesetletnega jubileja šentjakobsko-trnovske podružnice Ciril-Metodove družbe to soboto ob 20.15 slavnostno predstavo »Janez Sonce«. Vsi, ki še niso videli te zanimive zgodbe iz romantičnih časov naše Ljubljane in Turjaškega gradu, so vabljeni, da ob tej slavnostni priliki posetijo naše šentjakobske. Predprodaja vstopnic bo do petka zvečer v delikatesni trgovini dvornega dobavitelja Antona Verbiča v Stritarjevi ulici, v soboto pa pri gledališki blagajni od 10. do 12. in od 15. do 17. ure.

Jerajev godalni trio

nastopi na novinarskem koncertu z izbranim sporedom

Foto »DORIS«

Ljubljana, 26. novembra. Kdo ne pozna tipične postave našega odličnega glasbenega profesorja Karla Jeraja, ki že 40 let tako uspešno deluje na glasbenem polju? Kot član našega opernega orkestra, kot profesor glasbe na šoli Glasbene Matice in na drž. konzervatoriju, kot dirigent, kot organizator mladinskih orkestrrov (ali ni še vsem v spominu njegov mladinski orkestralni ansambl, s katerim je opetovano že in zmagoslavno nastopil na produkcijah Glasbene Matice n. pr. z »otroško simfonijo« in drugimi deli)? Se že leta in leta udeležuje, tiho in skromno, a vedno z najboljšim uspehom. Poleg tega pa goji prof. Jeraj še zasebno komorno glasbo.

»Že dolgo je bila moja srčna želja«, je izjavil, ko so ga novinarji prišli vabiti, da bi blagovotno sodeloval na novinarskem koncertu 1. decembra, »da bi s svojimi tremi hčerami sestavil in gojil godalni kvartet. Saj je že v moji družini z matrine strani obstajal svojčas okoli sredine minulega sto-

letja godalni kvartet Raček. Stric moje matere, Cehinje, je s svojimi tremi otroki prepotoval vso Evropo in je užival na dvoru cesarja Ferdinanda in ruskega carja največji sloves. Moja hčerka Mara (por. Kraljeva) je zamenjala violinski lok s čopičem in modelirskim orodjem in je postala priznana portretistka in keramična umetnica. Zato pa smo se združili le jaz in moji dve hčerki Vida Hribar-Jerajeva in Oly Jerajeva v godalni trio ter gojimo in bomo gojili v to stroko spadajoča dela. Saj godalni trio ne predstavlja nič manjšo umetniško vrednost kakor kvartet. V tej stroki imamo tudi krasna dela Beethovna, Mozarta, Haydna, Schuberta, Debussija, Tanieva in drugih. Na novinarskem koncertu bomo izvajali dva stavka iz Mozartovega »Divertimenta«, dela, ki ga je mojster skomponiral na svojem praškem potovanju. Violino igra moja hčerka Vida, ki uspešno deluje kot glasbeni pedagoginja in si je kot violinistka pridobila pri kritiki in publiki najboljši sloves.

Čelista, hčerka Oly, bo kmalu končala na tukajšnjem konzervatoriju svoje studije. Jaz sam igram violo.

Na vprašanje, kje in kako se je gospod profesor glasbeno udeleževal doslej, nam je med drugim povedal, da bo prihodnje leto minulo 40 let, odkar se udeležuje v opernem orkestru. »V tem času sem igral v preko 10.000 opernih predstavah in v preko tisoč koncertih. Ker se bavim v svojem prostem času z idealnim glasbenim delom, se čutim še vedno tako krepkega in svežega, kakor pred 40 leti, ko sem ob najstrožjem poizkusnem igranju in ob najmočnejši konkurenci 45 violinistov dosegel mesto substituta v dvornem opernem orkestru na Dunaju. Leta 1900 sem postal redni član dvornega opernega orkestra in filharmonik. Moja prva opera, pri kateri sem sodeloval v orkestru, je bila »Nürnbergski mojstrski pevci« pod vodstvom Hansa Richterja ustanovitelja prave wagner-ske tradicije. Z velikim navdušenjem je potem prof. Jeraj pripovedoval o visokem umetniškem nivoju tega znamenitega dirigenta in z velikim ponosom je govoril o svojem udeleževanju pod njegovo taktirko.

Svojo umetniško izpoved je končal umetnik z besedami: »Živim še v spominih na to slavno dobo in spoštujem sedanost. Srečam sem, da vera v pravo umetnost živi dalje v mojih hčerah. In tako delujemo z navdušenjem na umetniškem nivoju našega skupnega muziciranja«.

Dodajmo samo, da novoustanovljeni godalni trio Jeraj nastopi prvič v javnosti v gornjem sestavu na novinarskem koncertu 1. decembra.

Trume pogrebcev ob grobu ge Tončke Zaplotnikove

Tržič, 26. novembra.

V soboto 21. t. m. smo spemili na kriško pokopališče gospo Tončko Zaplotnikovo, soprogo posestnika, trgovca in gostilničarja g. Franca Zaplotnika iz Križev. Velikasten spoved se je razvil v tiho jesensko jutro. Tužni glasovi zvonov so odmevali ob bližnjih gora, oglasila se je žalostinka, poslednjič je zadonela tromba v pozdrav zaščitnici in podpornici gasilcev, naglasi se je nad odprtim grobom sokolski prapor, ki mu je bila pokopnica zvesta vse življenje, — in že so težke grude ter opojno jesensko cvetje zagnile krsto gospe Tončke. Neskončna je bila vrsta pogrebcev. Od blizu in daleč so prišli nešteti znanici in prijatelji, da se zadnjič poslovijo od nje. Kdor je videl gospo Tončko še pred dobrimi štirinajstimi dnevi, krepko, na videz popolnoma zdravo in veselo, pač ni mogel slutiti, da jo vidi poslednjič in da je vanjo neizprosna smrt že vtisnila svoje zna-

menje. Do poslednjih trenutkov je ostala vedra, mirno vdana svoji usodi se je poslovila od svojcev in umrla tako, kakor je znala prenašati vse življenjske udarce, — vdano, mirno in junako.

Gospa Tončka je bila ena izmed najbolj znanih osebnosti vse Gorenjske. Ze zgodaj je izgubila starše, edini brat pa ji je padel v svetovni vojni. Nesreča za nesrečo jo je zadevala in prav to ji je izklesalo značaj. Bila je krepka, značajna, neumorno delavna žena. Daleč so vidni sadovi njenega truda. S svojim možem je v kratkih letih ustvarila ponosno domacijo, eno najlepših na Gorenjskem. Pri vsem svojem težkem delu pa ni pozabila na razna društva, ki jim je bila zvesta članica in podpornica. Tudi nešteti siromaki se s hvaležnostjo spominjajo njenih dobrih rok. Pokojna gospa Tončka je bila tudi svetel zgled narodno zavedne žene. Tudi v najtežjih časih ni zatajila svojega prepričanja, dasi ji je bilo to čestokrat v veliko škodo.

Počivaj v miru, draga gospa! Kratka je bila pot Tvojeje življenja, a ustvarila si si svetel in veličasten spomenik dela, poštenosti, odkritosrčnosti in značajnosti. Vsi, ki smo Te poznali, Te ljubili in spoštovali, Te bomo ohranili v lepem spominu. Ti nam boš svetel vzor, spomin na Tvojo vedro, kleno porjavo pa nam bo opora v življenju, delu in trpljenju.

B. V.

Nenadna smrt Vinka Stegnarja

Maribor, 26. novembra.

Danes okrog 14. ure se je na državnem mostu zgrudil 62 let stari upokojeni višji sodni oficial Vinko Stegnar, stanujoč v Ljubljani na Cankarjevem nabrežju št. 1. Pasanti so o tem takoj obvestili službujočega stražnika, ki je poklical ma-

Pokojnik, ki je v resnici bil krščen za Viktorja, je bil od prijateljev, zlasti pa pri Glasbeni Matici ljubljanski splošno znan le kot Vinko. Novica o njegovi nenadni smrti je zbudila v Ljubljani splošno obžalovanje. Slika, ki jo objavljamo, predstavlja pokojnika, ko je praznoval petdesetletnico.

riborske reševalce, da bi mu nudili pomoč. Ko so reševalci čez nekaj minut prišli na državni most je bil Stegnar že mrtev in vsaka pomoč zaman. Ugotovili so, da je umrl za možgansko kapjo. Pokojni Vinko Stegnar je šele prejšnji teden praznoval srebrno poroko in je na povabilo svojega brata Josipa Stegnarja, upravitelja mariborske splošne bolnišnice, prišel v Maribor, od koder sta napravila izlet na Pohorje. Danes popoldne se je Vinko Stegnar nameraval z brzim vlakom vrniti v Ljubljano pa ga je na poti na kolodvor sredi mostu zadela smrt. Pokojnik je bil dolgoletni in častni član ljubljanske Glasbene Matice.

Odkritje Sedejevega spomenika v Stični

Stična, 26. novembra.

V nedeljo 29. t. m. bo ob pol 10. v Stični slovesno odkritje spomenika pokojnemu knezu in nadškofu goriskemu, metropolitu ilirskemu dr. F. B. Sedeju. Mož takega kova, kakor je bil pokojni Sedej, pač zasluži, da se mu ob peti obletnici njegove smrti oddolžijo s primernim spomenikom, ki bo v čast in ponos vsem Slovincem. Osnutek za spomenik je napravil g. ing. arh. Janko Valentinčič iz sole mojstra Plečnika, kip pa je izdelal naš mladi kipar g. Boris Kalin.

Vsem, ki gredo v nedeljo 29. t. m. v Stično na praznovalno odkritje Sedejevega spomenika se sporoča, da je odobrena polovična

vozna cena po železnicah. Ta vozna ugodnost velja od 27. t. m. do vključno 1. decembra.

Na odhodni postaji je treba kupiti celo vozno karto in železniško legitimacijo obraza K-13. Ta vozna karta velja za brezplačni povratek, če na legitimaciji obr. K-13 potrdi odbor za to ažurnost v Stični udeležbo praznovanja. Železniške legitimacije se bodo v Stični potrjevale pred cerkvenim vzhodom.

Onim, ki so se prijavili za avtobusno vožnjo, sporočamo, da bosta pripravljena dva avtobusa. Zbirališče za avtobuse bo v Ljubljani v Tavčarjevi ulici nasproti kavarni »Evrope« ob pol 8. jutraj. Akademiki-pecvi se bodo peljali tudi z avtobusom. Drže naj se navodil svojega vodje in to tudi ob povratku. Eden izmed avtobusov, ki bo peljal v Stično, je last bratov Rode iz Kamnika, drugi je od podjetja. Okorn v Ljubljani.

Šola brez verouka

Ljubljana, 26. novembra.

Iz vrst naših čitateljev smo prejeli: V začetku avgusta je umrl katehet na prvsli meščanski šoli g. Ažman Andrej. Zdalj smo že ob koncu novembra in na tej šoli še vedno ni kateheta. Učenci še letos niso imeli niti ene ure verouka, niti niso opravili še predpisane šolske spovedi. Kdaj bodo obravnavali predpisano učno snov, ne vemo, vemo pa, da jo bodo morali znati in da bodo po znanju redovni. Prosimo odločujoče, da poskrbe za kateheta. Skoro istočasno je odšel z zavoda tudi učitelj telovadbe. Tudi za njega šola še do danes nima nadomestnika. Učenci prav pogrešajo prave telesne vzgoje. Vse ure telovadbe so doslej odpadle. Tako je na tej šoli pouk verouka in telovadbe samo na papirju.

Oplenjena trgovina

Velenje, 26. novembra.

Tik velenjske pošte, na zelo prometnem kraju, je gospod Joško Kovačič najel lokalne in otvoril trgovino z mešanim blagom. Kakor običajno, je njegov brat Anton večeraj ob sedmih zjutraj odprl trgovino. Nered, ki ga je opazil na prvi pogled, je pričel, da so trgovino obiskali nepoklicani gosti. Pod stranskim oknom je zijala precejšnja odprtina skozi pol metra debeli zid. Skozi njo so se pritihovali tatovi in odnesli za približno 10.000 Din raznega blaga. O tatvini je lastnik takoj obvestil orožnike, ki so našli pred izkopano luknjo štiri dleta in nekaj izgubljenih svilenih nogavic. Ker razne okoliščine kažejo gotovo sled, upamo, da bodo zlikovci kmalu v rokah pravice. Škoda je krita z zavarovalnico.

Morilcu za petami

Maribor, 26. novembra.

O zagonetnem umoru Ottilije Kocbekove v Slovenskih gorah smo svojčas obširno poročali. Orožniška postaja pri Sv. Lenartu je do danes na vse strani proizvedovala, da pride na sled pravemu morilcu, ki je po zverinskem umoru, bogvekam pobegnil. Zasedovanje morilca in vse okoliščine so dovedlo orožništvo vendarle na pravo sled.

Značilno za grozotni dogodek je dejstvo, da je baš v času umora izginil iz Slovenskih gorc neki mož, ki je bil tam uslužben in se dosedaj ni vrnil. V sobi umorjenke Ottilije Kocbekove so namreč našli predpasnik, ki ga je tisti možki sicer imel navadno vedno na sebi. Zlasti pa je obremenjevalno za morilca to, da je ključ, s katerim je po umoru zaklenil stanovanje Ottilije Kocbekove, skrnil neke v bližini, potem ko je večna vrata skrbno zaklenil za seboj, hoteč s tem zabrisati vsako sled. Službojalec osumljenec morilca, katerega ime drži v interesu preiskave oblasti se v tajnosti, je spoznal najdeni predpasnik za last svojega uslužbenca, ki je bil znan po vseh Slovenskih gorah. Potek dolgotrajnega zasledovanja orožnikov za morilcem je po tej ugotovitvi dal oblastvom povod, da so zasledovanje za morilecem pospešila. Izdana je tirailica in so oblastva možu že za petami. Vest o uspešnem zasledovanju ognabnega morilca je zbudila v vseh obmejnih krajih naše banovine splošno zanimanje in željo, da pride morilec čimprej v roke pravice.

Poslednji polet Jožeta Križaja

Tragičen konec enega najdrznejših letalcev na svetu

Poročilo iz Španije o tragični smrti letalca Jožeta Križaja je vzbudilo med pokojnikovimi znanci mnogo sočutja. Zagrebška »Istra« je Križaju posvetila uvodnik, objavila pa je tudi sliko pokojnega fotografiranega v avtomobilu, ko so ga peljali vojaki generala Franca v zapor. Tudi mi smo prejeli enega izmed poslednjih posnetkov Jožeta Križaja. Fotografiral se je dal nekaj dni pred svojim zadnjim poletom in ta slika je še prispela s pismom vred v roke Križajevih zaročenk, Slovenke.

Z Jožetom Križajem je padel izredno hraber letalec. Ko je bil še v Italiji so ga izredno cenili, vendar mu niso preveč zapuili, ker je bil na glasu nacionalista. Doma je bil iz Koprive na Krasu. Neugnana hrabrost ga je z 18 leti gnala k letalstvu, sprejel je bil kot prostovoljec v pilotsko šolo in se je kmalu tako izkazal, da je bil dodeljen eskadri maršala Balba. Z njo se je tudi dvignil k poletu nad Alpe. Pri tem višinskem poletu je bilo treba poizkusiti motorje in aparate, preden se je maršal Balbo odločil za polet v Južno Ameriko. Jože Križaj se je po tej bravuri še nekajkrat izkazal. Dosegel je stopnjo narednika, vendar pa si ni več mogel pridobiti zupanja svojih poveljnikov, ki so ga sklenili prenesti od letalstva. Dne 25. junija 1932, dve uri preden se je končala njegova služba pri italijanskem letalstvu, je se v Vidmu izvajal pred navzočim generalom svoje akrobacije. Ko je pristal s svojim lovskim aparatom, ga je general pohvalil. Tedaj je Križaj odgovoril generalu, da bi rad pokazal tudi svoje zmoglosti s teškim bombnim letalstvom. General mu je to dovolil. Kri-

žaj se je dvignil visoko in v zavesti, da ima s seboj dovolj goriva, je obrnil smer proti Krasu ter jo je udaril — v Jugoslavijo. Tu so vojaške oblasti letalo zaplenile, Križaja pa internirale. Dve leti je bil pod nad-

zorstvom, letalo smo seveda vrnilo Italiji. Lani je prošil za dovoljenje, da bi smel odriniti v Abesinijo. To mu ni bilo dovoljeno. Posvetil se je trgovskim naukom in je dovršil trgovski tečaj. Pred poldrugim mesecem je zapustil Ljubljano. Preko Francije je odšel v Španijo in je stopil v službo

kot prostovoljec na strani vladnih čet. Priključili so ga letalskemu oddelku v Albaceti, od koder se je skozi tri tedne dvigal dan za dnem v višave in se izkazal z veliko hrabrostjo.

Svoji zaročenci je pisal ves navdušen: »Izpolnila se mi je želja, katere nisem mogel uresničiti za časa abesinske vojne... Ze od daleč spoznam, kakšna so letala, od kod so... Se nekaj jih bom zbil, potem bo pa tudi z menoj konec... Ne misli, da sem na strani antiktivistov!... Veliko bi pisal, pa zakaj! Tu govorijo bombe in strojnice... Nimaš pojma, kako imam mirno vest in kako sem zadovoljen!«

Toda v svoji silni borbenosti je letalec Križaj že slutil svoj tragični konec. Ko je poslal pričujočo sliko, je pripisal zaročenci: »Kako dolgo ti bom še pisal? Letel bi vse življenje, samo letel, toda drugi med me morda ne bo več med živimi!... Njegova slutnja se je uresničila. Pilota Križaja je 21. dan zadela nesreča. Nasproti mu je priplula močna eskadrila Francovih letalcev, ki je sesula nanj nešteto krogel iz strojnice. Vnel se je motor, letalo je začelo goreti. Križaj se je pognal s padalom iz aeroplana, toda zaneslo ga je precej daleč nazaj na stran Francovih čet. Takoj so ga prijeli in ga odpeljali z avtom v zapor. Vse te prizore je še posnel Paramountov filmski operater in po vsem svetu gre zdaj kratki film s sliko mladega Slovencega začnelega v obrazu od dima in saj.

Pri zaslišanju je bilo Križaju zagotovljeno nadaljnje življenje, če prestopi v službo upornikov ter se dvigne z upniškimi letalci, da pokaže letališča in utrdbe vladnih čet. Križaj je to odločno odklonil. Takoj nato je bil ustreljen. Tako se je končalo komaj 25 letno življenje slovenskega letalca.

Žena in družina

Namen važnega mednarodnega kongresa

Ljubljana, 26. novembra.

Nedavno je »Jutro« že poročalo, da se bo prihodnje leto meseca maja v Parizu vršil kongres, ki bo obravnaval temo: Mati v družini — delavca socialnega napredka. Ta kongres je prav za prav nadaljevanje mednarodnega kongresa, ki se je vršil meseca junija 1933 v Parizu ter obravnaval problem industrijskega dela matere in delavske družina. Na tem kongresu je bilo sklenjeno, da se bo čez štiri leta priredil p-doben kongres. Kongres se bo vršil od 6. do 12. maja, pregledal bo sklepe kongresa iz leta 1933, ugotovil uspehe ter zbral poizkuse, ki so se po smernicah kongresa v teh letih najbolj obnesli. Kongres bo skušal najti tudi pota za zboljšanje družinskih dohodkov, da se bo mati lažje posvetila samo družini.

Politične gospodarske in verske avtoritete vseh narodov si prizadevajo, da bi se rešili veliki problemi današnjih dni. Kakršenkoli je položaj posameznega naroda, povsod je važno, da se ohranijo duhovne in socialne vrednote. Med temi vrednotami, ki jih je treba obvarovati ali morda spet dvigniti, je gotovo ena izmed prvih materinstvo v najbolj vzvišenem pomenu besede z vsemi dolžnostmi in nalogami, pravicami in radostmi. Prepogosto današnji gospodarski položaj zaradi nezadostnih družinskih dohodkov prisili matere, da si iščejo potrebnih dohodkov tuzem doma in tako zanemarljivo svoje poslanstvo. Kongres hoče doseči, da se

prizna in da poročeni ženi možnost postati mati v najbolj vzvišenem pomenu besede. Mati mora biti zmogljiva izpolniti svoje družinske poslanstvo, razpolagati mora tudi ona z dohodki ter vršiti vzgojo. In v socialno delo. Kongres bo iskal možnosti, kako bi se mogla mati izpopolnjevati v izvrševanju svojega poslanstva. Z znanstveno objektivnega stališča in v globokem spoštovanju nalog, ki jih ima žena že po naravi, bo kongres studiral naravo žene z ozirom na njene darove in posebnosti. Iskal bo področja, kjer žena najbolj uspešno deluje za človeški napredek v duhovnem, materialnem, moralnem in umskem kakor tudi v fizičnem smislu.

V mednarodnem odboru za kongres so dame iz Francije, Belgije, Anglije, Amerike, Kitajske, itd. Slovence zastopata v mednarodnem odboru dr. J. Pogačnik in dipl. phil. I. Slapar. Udeleženci kongresa bodo imele znižano vožnjo in ugodnosti pri obisku svetovne razstave v Parizu. Vse podrobne informacije o kongresu daje I. Slapar, Kranj, ali pa direktno tajništvo v Parizu, ki je prevzelo skrb za potovanje in bivanje udeležencev kongresa. Sekretariat International 25, rue de Valenciennes (Ier) ali Agence Expripter 26, avenue de l'Opéra Paris (Ier).

Točno plačaj »Jutro« naročnino
Varuj svojem zavarovalnino

Gospodarstvo

Izkoriščanje milijardnega kredita za javna dela

Lani je bila 22. maja izdana uredba o izvajanju javnih del v višini 1 milijarde din in o financiranju teh javnih del. Po tej uredbi je bilo predvideno, da država dobi potrebna sredstva z izdajo 5% rednoročnih obveznic z amortizacijsko dobo 5 let. Izdelan je bil tudi poseben načrt za izvajanje javnih del. Po tem načrtu so bila določena za gradbeno ministrstvo javna dela v višini 578 milijonov Din, za prometno ministrstvo pa v višini 234 milijonov, skupaj torej 812 milijonov Din. Ostanek 188 milijonov Din pa je bil stavljen na razpolago prometnemu ministrstvu za izvajanje uredbe o tračiranju in gradnji novih železniških prog, ki je bila izdana 10. julija t. l.

Od kredita 812 milijonov Din odpade največ na dunavsko banovino, namreč 310 milijonov, na savsko 179 milijonov, na zetsko 109 milijonov, na dravsko 66 milijonov (8,2%) celotne vsote, na drinsko banovino 52 milijonov, na primorsko ba-

novino 32 milijonov, na Beograd 31 milijonov, na moravsko banovino 13 milijonov, na vrbasko in vardarsko banovino pa po 10 milijonov. Kar vidimo odpade od zgorajne vsote 812 milijonov na Beograd in dunavsko banovino, kateri pripada vsa okolica Beograda, 42% celotne vsote.

Sedaj je na račun gornjih kreditov v višini 812 milijonov Din angažiranih 698 milijonov, izplačanih pa 233 milijonov, in sicer po stanju na dan 16. t. m. Največ je bilo izplačano za gradnjo mednarodne ceste Beograd—Novi Sad—Subotica, in sicer 48 milijonov, za ozkotirno železnico Šilice—Nikišić 34,7 milijona Din, za gradnjo primorske turistične ceste v savski in primorski banovini 19,9 milijona Din, za normalnotirno železnico Koprivnica—Varaždin 13,2 milijona Din, za železnico št. Janž—Sevnica 9,8 milijona Din, za železnico Ustiprača—Foča 9,7 milijona Din in za železniški most na Savi pri Zagrebu 7,6 milijona Din.

Akcija hišnih posestnikov zaradi zgradarine

Pred kratkim se je vršila v Beogradu konferenca Glavne zveze društev hišnih in zemljiških posestnikov kraljevine Jugoslavije, na kateri so bili navzoči zastopniki vseh večjih društev. Iz dravske banovine sta sodelovala zastopnika iz Ljubljane in Maribora. Na konferenci so bile po obširni razpravi odobrene razne spomenice, ki jih je kasneje deputacija izročila pristojnim ministrstvom. Deputacija je posetila ministra financ dr. Dušana Letica in ministra javnih del dr. M. Kozula, kakor tudi predsednika finančnega odbora narodne skupščine in tudi načelnike v finančnem ministrstvu. Finančnemu ministru so bile izročene naslednje spomenice:

1. Spomenica za znižanje davčnih bremen hišne posesti in za reformo davčnega zakonodajstva; 2. Spomenica za spremembo navodil glede podaljšanja letošnje odmere zgradarine za leto 1937, v tem smislu, da naj ima vsak posestnik pravico vložiti prijavo, ako je znižal najemnino. Zlasti morajo imeti pravico vložiti davčnih prijavi posestniki v Ljubljani, ker morajo v inkompariranih občinah plačevati visoke mestne davčnine, t. j. vodinarino, gostaščino in kanalsko pristojbino in ker so se v mestu samem te davčnine za leto 1936/1937 povečale in je treba te povečane ali na novo vpeljane odbite upoštevati pri odmeri davka. Enako velja tudi za mesto Celje po inkomparaciji bivše okoliške celjske občine.

3. Spomenica glede potrebe zaščite za zadolžene hišne posestnike. Predložene so bile še druge spomenice glede hišne posesti. Predsednik Glavne zveze dr. Košutić je zlasti poudarjal potrebo večjega varčevanja v naših občinah, zlasti v mestnih, ker bi se pri racionalnem gospodarstvu lahko prihranilo vsaj 25% stroškov. To je potrdil tudi g. finančni minister, ki je končno obljubil, da bo proučil vse predložene spomenice, nakar je deputacijo napotil k g. načelniku oddelka za davke

dr. Sladoviću. Kakor pri g. finančnem ministru, tako je tudi pri načelniku dr. Sladoviću predsednik Pokrajinske zveze društev hišnih posestnikov za Slovenijo g. Frelj poudarjal potrebo, da se omogoči vložitev prijavi za zgradarino za leto 1937, zaradi povzanih občinskih davščin oziroma na novo vpeljanih davščin v bivših inkompariranih občinah. Povišana vodarinna in kanalska pristojbina zneseta v stari Ljubljani za nove in stare hiše 3 milijone dinarjev, v inkompariranih občinah pa 2 milijona dinarjev. Tako bi morali hišni posestniki v sedanji povečani Ljubljani za leto 1937 plačati davke od 5 milijonov dinarjev, katerih ne bodo prejeli in bi znesla tako neupravičeno predpisana zgradarina od novih in starih hiš okrog 1.500.000 Din. Predsednik Frelj je izročil dr. Sladoviću posebno spomenico naše Pokrajinske zveze in je zaradi ureditve te zadeve dr. Sladoviću povabil g. Frelja na poseben razgovor, ki se je vršil naslednji dan. Predsednik g. Frelj je pri tej priliki z uradnimi podatki obširno in natančno dokazal, kako upravičena je spomenica glede odbitkov občinskih davščin v Ljubljani in v Celju. Upati je, da bo imela spomenica uspeh, zlasti glede inkompariranih bivših občin.

Gospodu ministru za zgradbe je deputacija izročila spomenico zaradi cestnega fonda. Gospod minister je po daljšem razgovoru obljubil, da bo izvršil v tem pogledu decentralizacijo dohodkov. Deputacija je iznesla tudi potrebo pravilnika k gradbenemu zakonu in ureditve vprašanja regulacijskih načrtov za mesta. G. minister je obljubil tudi podpirati težnjo za ureditev zadolžene hišne posesti.

Zastopniki so obiskali tudi g. predsednika finančnega odbora narodne skupščine, ki je izjavil, da se živo zanima za upravičene zahteve hišnih posestnikov, a posebno še v pogledu rešitve vprašanja zadolžene hišne posesti.

Poslovanje rudnika v Trepči

Pred dnevi smo poročali o po-lovanju angleške družbe Trepča Mines, ki je za leto 1935/36. izkazala v bilanci čisti dobiček v višini 402.194 funtov (okrog 97 milijonov Din), kar predstavlja 36% vlozene delniške glavnice. Iz poročila, ki ga je podal predsednik te družbe A. Chester Beatty na obnem zboru v Londonu dne 18. t. m., je razvidno, da so v rudniku Trepča lani pridobili 588.594 ton svinčeno-cinkove rude (prejšnje leto 589.000). Produkcija je bila za malenkost manjša nego v prejšnjem letu, to pa le zaradi stavke rudarjev, ki je bila v maju. Iz rude so v Trepči pridobili 63.131 ton svinčene koncentrate in 82.234 ton cinkovnega koncentrata. Te številke kažejo manjšo vsebino cinka v primeri s prejšnjimi leti. Sploh se kaže, da ima ruda v nižjih horizontih manj cinka, zato pa več svinca in srebra. Po odbitku one količine, ki je bila porabljena v Jugoslaviji, je družba vse ostali pridobljeni koncentrat izvozila preko Soluna. Znatno se je lani povečala prodaja pritožnega koncentrata, ki je dosegla že 50.000 ton.

Družbi je uspelo najti nova ležišča svinčene cinkove rude. Rezultati pripravljanih del v bližnjem rudniku Stari trg so zelo zadovoljivi. Tu vsebuje ruda 9,6% svinca, 2,2% cinka in 4,4 unče srebra na tono (ruda v Trepči vsebuje 8,9% svinca, 0,87% cinka in 3 unče srebra na tono). Z odkritjem novih ležišč se je rezerva rude povečala na 3,3 milijona ton s povprečno vsebino 9,4% svinca in 6,4% cinka. Družba je z vrtnjenjem nadaljevala raziskovanje v Mačicu in v Rogoznici. Povečala je tudi svoje investicije. Z družbo Kopaonik Mines Ltd. je sklenila pogodbo za predelavo rude iz Kopaonika v koncentrat. Zato je Trepča razširila svoje naprave za pridobivanje koncentrata, ki bodo dograjene v juniju 1937. Produkcijski stroški družbe so se sicer povečali, ker pa se je precej dvignila cena, pričakuje predsednik, da se bo prihodnje leto nadalje dvignila čisti dobiček.

Gospodarske vesti

Ugodni potek trgovinskih pogajanj s Francijo. Pogajanja med našo in francosko trgovinsko delegacijo, ki so bila v zadnjem času prekinjena, ker so francoski deligati zahtevali novih pooblastil iz Pariza, so se zdaj znova pričela. Naša trgovinska delegacija je, kakor znano, zahtevala, da nam Francija prizna stalne letne kontingente, kakor tudi preferenco za nekatere izvozne predmete. Naš izvoz v Francijo naj bi se od sedanjih 60 milijonov Din dvignil na 250 milijonov. Za

tako obsežne koncesije francoska delegacija ni imela pooblastila. Kakor sedaj poročajo iz Beograda, je francoska delegacija dobila te dni pooblastilo, da ta o prične pogajanja o vseh predlogih naše delegacije. Pogajanja se sedaj nadaljujejo z najboljšimi izgledi za uspeh. Francoska delegacija kaže pripravljenost, da ustreže našim željam zlasti v pogledu kontingentov. Seveda mora francoska delegacija za vsako konkretno rešitev določene vprašanja dobiti pristanek svoje vlade, zato bodo pogajanja trajala še nekaj časa. Glede na ugoden potek pogajanj je v najbližjem času pričakovati še prej napovedanega prihoda francoskega trgovinskega ministra Bastida v Beograd.

30 milijonsko posojilo Državne hipotekarne banke v Ljubljani obliči izplačano. Akcija mestne občine ljubljanske v zvezi z najetjem 30 milijonskega posojila pri Državni hipotekarni banki je sedaj zaključena. Državna hipotekarna banka je ljubljanski občini izplačala ves znesek 30 milijonov Din. Ker gre ves ta denar za odplačilo mestnih dolgov pri Mestni bančnici, se je s tem likvidnost Mestne bančnice znatno dvignila, kar ji bo onogočilo, da prične s postopnim izplačevanjem vlog.

Znižanje diskonta v Švici. Švicarska Narodna banka je znižala diskonto mero od 2 na 1,5%, lombardno obrestno mero pa od 3 na 2,5%. Povratek prej v iznosno pobegega kapitala je v zadnjih tednih povzročilo znatno likvidnost na denarnem trgu. V poslednjem izkazu znatno zmanjšala Narodna banka znova dotok zlata v višini 48 milijonov frankov in povečanje deviznih rezerv za 53 milijonov frankov, tako da je zlata in devizna podlaga narasla v enem tednu za 100 milijonov frankov. Švicarska zvezna vlada namerava to izredno likvidnost, ki vlada tako na denarnem kakor tudi na kapitalnem trgu, izkoristiti za konverzijo zveznih posojil in posojil zveznih železnic, kjer znaša sedaj obrestna mera preko 4%. Vsa ta posojila bodo odpovedana in bo razpisano novo konverzijsko 3,5 odstotno posojilo.

Ves naš izvozni prezešek v pšenici je že angažiran. Naši izvozniki so izkoristili skoro vsa evizna dovoljenja, ki so jih bili dobili za izvoz pšenice v neklirinske države. Kolikor pa teh dovoljenj niso izkoristili, jim je že potekel rok za izkoriščenje. Na pristojnih mestih doslej niso odobrili prošnje za podaljšanje že izdanih dovoljenj. V poučenih krogih zatrjujejo, da bo izdajanje izvoznih dovoljenj za pšenico v bodoče zelo omejeno, ker se smatra, da je izvozni prezešek ki nam je na razpolago, že ves angažiran.

Dobave. Splošni oddelek direkcije drž. železnice v Ljubljani sprejema do 3. decembra ponudbe za dobavo gaze, obvezate, lesenih volnih desic, varnostnih žepov, ter borovazele. do 5. decembra pa za dobavo raznih strokovnih knjig in revij. Direkcija državnega rudnika v Kak-

SONCE, VLAGA ali POT

vplivajo na barvo blaga. Stalna barva, elastičnost, mehkoba in okusen vzorec so pa znane prednosti našega blaga.

Vлада TEOKAROVIĆ & KOMP.

PARACIN

Tkanine za vsak žep in vsak okus.

Tovarniške prodajalne: LJUBLJANA, Gradišče 4 in v vsakem večjem mestu Jugoslavije.

Sport

V nekaj vrstah

Smučarski klub Dovje—Mojsstrana spara med naše najagilnejše podelske klube. Čeprav sni snega, se njegovo članstvo resno pripravlja za zimsko sezono, in to pod vodstvom našega olimpijca Klančnika Alojza in po predpisih lanskega finskega trenerja. Tudi bodoča smučarska garda se pridno uri v smučarski gimnastiki. V nedeljo je imel klub smučarsko veselico, da je z dobičkom zamašil velike jukne v blagajni. Ob tej priliki se zahvaljuje klub vsem, ki so pripomogli k uspehu. — V nedeljo 15. t. m. je klub priredil gozdni tek na približno 9700 m dolgi progi. Start in cilj sta bila pred hotelom Triglav. Proga je šla v raznih vijugah na Mlake, v Konev in nazaj. Rezultati prvih so bili: Klančnik Gregor 34,40, Klančnik Alojz 36,50, Rabić Miha 37,40, Lichtenegger Ferdo 38,10. Na mojsstranski praznik sv. Klemenca pa je nastopil naraščaj na lahki progi, dolgi približno 2500 m. Rezultati so bili: Merkeli 13,50, Zavrj 14,10, Dovžan 14,43, Lichtenegger Josip 14,58, Svovljak 15,45, i. t. d.

Zagrebski Gradjskani je, kakor smo že večer poročali med brojavni vestmi, s porazom proti Westham Unitedu v Londonu zaključil svojo turnejo po domovini nogometa in se bo že danes vrnil v Zagreb. Zagrebčani so odlično reprezentirali jugoslovski nogomet, pri vsem tem pa bilanca tekem, ki so jih odigrali, le ni posebno zadovoljiva. »Purjerji« so odigrali dve tekmi v Švici (z eno zmagom in enim porazom) ter sedem tekem v Angliji, od katerih so zmagali samo v eni, eno odigrali neodločeno, pet pa so jih izgubili. Razmerje golov je 23:17 v škodo Gradjskancev.

Drugi finale v tekmah za jugoslovski pokal je bil že skoraj definitivno odrejen za 6. decembra v Beogradu. Savez pa je na svoji zadnji seji v zvezi s to tekmo načel tudi vprašanje odgodene tekme med Hajdukom in Gradjskani, ki bi se morala igrati dan odigrali v Solitu. Če je ta dogovor točen, potem bo moral biti finale za jugoslovski pokal med Gradjskim in Jugoslavijo odgojen še na poznejši termin.

Kakor beležijo zagrebski listi, je JLAS na zadnji seji ertal iz svojega članstva še dva kluba (Sask iz Sarajeva in Bačko iz Subotice), tako da je bilo pod novo upravo ertanih že 10 klubov iz članstva tega saveza. Vsekakor je značilno, da nova uprava tako goreče skrbi za »predčiščenje« svojih vrst.

Službene objave LNP

Službeno št. 1. seja p. o. 25. t. m.)

1. Jesenski del prvenstvenega tekmovalnega 1936/37 je z nedeljo 22. t. m. zaključen in se odigrava samo še zaostale tekme.

2. Določijo se prvenstvene tekme 29. t. m.: V Mariboru, igrišče Rapida, ob 14.30 Maribor—Celje, službojči Frankl, rediteljstvo Maribor. — V Trbovljah, igrišče Amaterja, ob 14. Amater—Krotan, služb. Kuchar, rediteljstvo Amater. — V Radovljici, ob 14.30 Radovljica—Gorenjec, služb. Skrt, Radovljica rediteljstvo.

3. Odobrijo se prijavljene prijateljske tekme 29. t. m.: Mladika—Hermes na igrišču Mladice ob 10.30; Maribor—Rapid rez. ob 13. na igrišču Rapida; Reka—Jadran ob 14.15 na igrišču Reke; Ljubljana—Slovan jun. ob 14. na igrišču Primorja.

4. Določijo se tekme za podsavezni dan 1. decembra t. l.: V Ljubljani, igrišče Primorja ob 13. Ljubljana—Slovan jun. proti reprezentanci juniorjev ostalih klubov, ki sodelujejo v prvenstvu, ob 14.30 Ljubljana—Željeznik, službojči Kačar, rediteljstvo Ljubljana. — V Mariboru, igrišče Rapida, ob 14.30 Maribor—Rapid eventuelno predtekmo določi o. o., službojči Jostl, oba kluba po pet rediteljev, nadzor nad blagajno Salomon. — V Celju, igrišče Celja, ob 14.30 Celje proti reprezentanci ostalih celjskih klubov, eventualno predtekmo določi o. o., službojči Krell, nadzor nad blagajno Peric, vsi klubi po tri reditelje. — V Trbovljah, igrišče Amaterja, ob 14.30 Amater proti reprezentanci ostalih trbovlskih klubov, službojči Bostič, nadzor nad blagajno Malovrh, vsi klubi po tri reditelje. — V Kranju ob 14. Korotan proti reprezentanci ljubljanskih prvo- in drugorazrednih klubov, službojči Kern, nadzor nad blagajno Ilvar 1. Korotan rediteljstvo. — Na Jesenicah, igrišče Bratstva, ob 14.30 Bratstvo—Kovinar, službojči Smolej Albin, nadzor nad blagajno Cimperman. Kovinar in Bratstvo po pet rediteljev. — V Čakovcu, igrišče Gradjskancev, ob 14.30 Gradjskani—ČSK, službojči prof. Jelačić, oba kluba po pet rediteljev. — V Ptuj, igrišče Ptuj, ob 14.30 Ptuj—Drava, službojči Ing. Celotti, oba kluba po pet rediteljev.

5. Za gornje tekme dajo drese in blačke (ostale opreme prinesejo igralci s seboj): Ljubljana in Hermes za juniorsko tekmo v Ljubljani; Jadran za reprezentančno tekmo v Kranju (drese ima prinesli v pisarno LNP v ponedeljek 30. t. m. do 17.); za reprezentance v Celju in Trbovljah določita o. o., kateri klub ima dati drese. Za pranje dresov, ki jih dajo klubi na razpolago raznim reprezentancam, se določi odškodnina po 50 Din. Odredi se odškodnina po 25 Din za šivanje igrišč, na katerih se bodo tekme igrale. Moštvoim, ki igrajo v teh tekmah, se za okrepila prizna po 250 Din za vsakega igralca. Službojči odborniki nadzorniki blagajn morajo takoj po tekmah napraviti obračune, upoštevajoč samo gornje odškodnine iz izdatke za davčine, prijave to-

kem ter policijske straže, preostanke pa nakazati v teku 2. decembra po položnicah. — Reklamo vodi v Ljubljani pisarna LNP, v Mariboru, Celju in Trbovljah o. o., v Kranju Korotan, na Jesenicah Kovinar, v Čakovcu ČSK, v Ptuj Drava; klubom, ki jim je poverjena reklama, se za to prizna 50 Din odškodnine, če službojči ugotovi, da je bila res pripravljena.

SK Ljubljana, Dravi ob 20. v klubovi pisarni sestane prve skupine zaradi potovanja v Zagreb, Poslava možna na običajnem mestu.

Vestnik ZKD

Članom Zveze kulturnih društev

Po čl. 9 zveznih pravil in glasom sklepa centralnega odbora z dne 12. novembra 1936 sklicujem redni obnem Zveze kulturnih društev na dne 13. decembra ob 9. uri v prostorih Z.K.D. Ljubljana, Kongresni trg (kazino II. nadstropje). Dnevni red obnema zbora je naslednji: 1) Otvoritev in pozdravni nagovori, 2) Poročilo predsednika, 3) Poročilo tajnika, 4) Poročilo blagajnika, 5) Poročilo načelnika propagandnega odbora, 6) Poročilo načelnika knjižničnega odbora, 7) Poročilo nadzornega odbora in glasovanje o razrešnici, 8) Proračun za bodočo poslovno dobo, 9) Volitve a) predsednika, b) odbora, nadzorstvenega odbora, razsodišča in načelnikov odborov (predavateljskega, propagandnega, dramskega, knjižničnega odbora), 10) Samostojni predlogi, 11) Slučajnosti.

Obnem zbor sklepa javlno, če je zastopnik na njem vsaj ena tretjina vseh članov. Ako teh ni, se sme vršiti obnem zbor eno uro kasneje, ki sklepa brez obnema številu zastopnikov članov.

Pristop k obnemu zboru in pravico glasovanja na njem imajo vsi člani Zveze. Včlanjena društva in korporacije se poslužujejo te pravice po svojih zakonitih ali pa s pooblastilom izkazanih zastopnikov. Vsako društvo oziroma organizacija, ki je redni član Zveze, ima pravico poslati na obnem zbor enega delegata, ki ima 1 glas. Člani, ki do dneva obnema zbora niso poravnali članarine za preteklo leto, nimajo glasovalne pravice. (Čl. 9. zveznih pravil).

Člani, ki nameravajo postaviti samostojne predloge, naj jih pošljejo najkasneje do 6. 12. 1936 odboru ZKD, ker se sicer ti predlogi v smislu pravil na obnem zboru ne smejo iznašati. Vsak zastopnik društva se mora na obnem zboru izkazati s poverilnico, ki mora biti podpisana po zakonitih predstavnikih društva.

Zastopniki društev, ki želijo, da se jim preskrbi ceneno prenočišče in hrana v Ljubljani, naj javijo to na tajništvo ZKD najkasneje do 10. 12. 1936.

V Ljubljani, 16. novembra 1936.

Dir. Fran Jeran, predsednik.

Potovanje na pariško svetovno razstavo

Te dni poteka rok vplačila prvega obroka za nameravano potovanje v Pariz. Zato prosimo vse zainteresirane, da nam pošljejo svojo obvezno prijavo in vplačajo prvi obrok v znesku 300 Din.

Prijava postane obvezna šele po vplačilu prvega obroka. Vodstvo se bo oziralo v prvi vrsti na one prijave, ki so prišle pravočasno. Takih prijavičel ima večjo možnost izbiranja terminov, poznejšim bomo ustregli samo, kolikor bodo mesta na razpolago, ker je število udeležencev pri vsaki ekskurziji omejeno.

V prvi vrsti želimo, da se prijavljajo člani podeljskih društev. Zato prosimo vsa društva, včlanjena pri ZKD, da organizirajo smotno propagando med člani in premožnejšimi občani.

Naše prijatelje iz Ljubljane, Maribora, Celja, Kranja, Novega mesta, Ptuja itd. prosimo, da zahtevajo prospekte in sodelujejo pri ekskurziji.

Cena 2.300 Din je izračunana po sedanjem indeksu in obtočjih valutnih tečajih. Ker pa je v močeto, da se bo tečaj francoskega franka izpremenil, želimo, da bi vsi udeleženci vplačili prvi obrok, da lahko računamo z obveznimi prijavi in nabavimo potrebno število tujih valut po sedanjem tečaju. To bo v interesu udeležencev, ker bo dana večja garancija, da bo cena 2.300 Din fiksna.

Organizacija ekskurzije je bila poverjena znanim javnim delavcem, članom ZKD, ki poznajo prilike v Franciji, Švici in Italiji. Neutemeljena je vsaka bojazen za stran dobre in pravilne organizacije. Ta bojazen je tako plod grdega obrekovalstva, ki ima preveč očitne namene, da bi moglo vplesti naše prijatelje.

Vse informacije daje tajništvo ZKD v Ljubljani.

zahtevajte prospekte in položnice.

Sokolsko društvo Ljubljana — Štaka pri redi drvi ob 20. v svojem domu predavanje »Koroška in Korošci v sliki in besedi« s slikami. Predaval bo predavatelj ZKD, dr. tožilec g. dr. Fellacher Julij. Po predavanju še bo predvajal film »Poročila je svojega šelca«.

Postani in ostani član Vodnikove družbe

Čolni v službi letal

Angleška hidroavionska pristanišča mislijo izpopolniti s temi hitrimi motornimi ladjami, ki so opremljene z brezčičnimi postajami in močnimi žarometi. Celo brodovje takšnih motornih ladij preizkušajo ta čas v southamptonskem pristanišču.

Zločinec je napisal svoje spomine

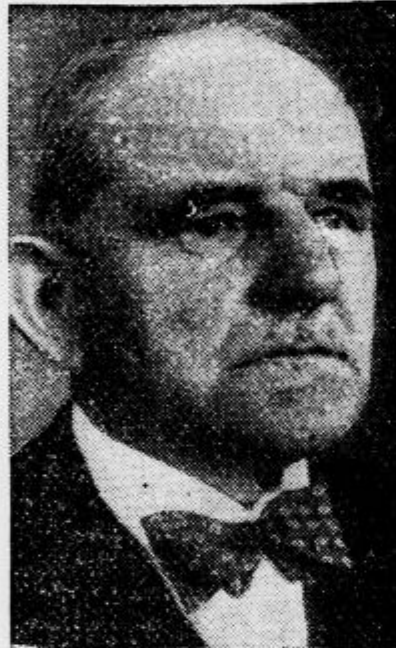
Malo je treba pripomočkov za dobrega vlomilca

28-letni Mark Benney, ki uživa med ameriško policijo slab glas kot nevaren vlomilec, je svoje zadnje bivanje v kazni porabil zato, da je napisal knjigo svojih spominov in izkušenj. Knjigo je izdal pod naslovom »Low Company« (Slaba družba) in kaže nekaj pisateljskega čaru. V nje pravi avtor med drugim, da ni svojih vlovov nikoli izvršil z orožjem v žepu, kajti v tem primeru bi bile kazni, če bi ga zalotili, še večje. Vsa njegova oprema sestoji iz čevljev z gumastimi podplatami in kovčega, v katerem hrani katranski obliž za neslišno utiranje šip, pa posodo z oljem, s katerim maže cvileča vrata ali okna. Kovček mu rabi seveda tudi za plen, ki si ga nabere na svojih nočnih posetih. Vlomilja najraje v vile, v katerih stanujejo starejši ljudje brez otrok in psov. Služabništva se načelno ne boji, ker ga njegova izkušnja uči, da zapuša svoje sobe ponoči le v skrajnem primeru. Rad ima hiše z nekaj vrta spredaj, ker se tu lahko srije za drevesi. Seveda dela vedno z rokami, da bi ne pušal prstnih odtisov za sabo. Kako priti neopazno v neko hišo, to mu ni delalo še nikoli posebnih težav, huje je hišo ostaviti, ne da bi te ustavil kakšen policist, ki gre slučajno mimo in zagleda sumljivi kovček v tvojih rokah. Benney si zato pomaga običajno na ta način, da si naroči telefonično taksi z najbližjega postajališča, ki ga potem počaka pred hišo. Tako je videti, kakor da bi domač človek zapuščal zgodaj zjutraj hišo, da nekam odpotuje.

Ta nenavadna knjiga se prodaja, kakor pišejo ameriški listi, na debelo, in to je tudi umljivo, saj se iz nje lahko marsikdo

naudi, kako naj se varuje nezaželenih nočnih posetnikov. Seveda pa se v njej marsikdo drugi spet lahko nauči, kako naj takšne posete vrši.

General Faupel

ki ga je nemška vlada imenovala za svojega opravnika poslov pri španski uporniški vladi

ZA SMEH IN KRATEK ČAS

Korenček rešuje križanko: »Manjka mi samo še zadnja beseda«, pravi. — »Torej vprašaj: moja žena, ta jo ima vedno«, meni Petersiljček.

Najnovejši vladar

Indijski podkralj, lord Linlithgow, je ustoličil med slikovitimi ceremonijami in slavnostmi novega maharadžo gwahiorkega, Gerge Juvalija Rao Scindia, ki je pravkar dosegel polnoletnost. Na sliki vidimo novega vladarja v slikoviti uniformi.

Intelektualci so zapustili Madrid

Te dni, ko je nastal v bojih okrog Madrida majhen odmor, so španske vladne oblasti spravile iz prestolnice večje število intelektualcev, vseučiliških profesorjev, učenjakov, umetnikov itd. Z nalogo, da jih spravi z njihovimi družinami vred na varno, so poverili peti polk milicijskih avtobusov, v katerih so namestili moše, žene in otroke, so spremljali trije okopni avtomobili z znanstvenimi instrumenti in rokopi. Pred odhodom so moške založili s tobakom, ženskam so pa dali čevlince. Poveljnik polka je imel nagovor, v katerem je poudarjal, da so oblasti sklenile spraviti znanstvenike in umetnike iz ogroženega mesta, da jih ohranijo službi človeštvu. Znan pesnik Antonio Machado je izjavil s protestom, da zapuša Madrid samo prisiljen in da bi bil rajši ostal, da pade v tem mestu. Bil je tako hud, da so mu solze tekale po licih.

Mir

Dve izjavi letošnjih nagrajencev z Nobelovo nagrado za mir

Odbor za podeljevanje Nobelove mirovne nagrade v Oslu je odločil, da se letošnja nagrada prisodi, kakor smo že poročali, nemškemu pacifistu Carlu von Ossietzkeju in argentinskemu zunanjemu ministru dr. Carlosu Saavedri Lamasu. Ossietzkega so spravili hitlerjevci, kakor je znano, kot »velezizajalca« v koncentracijsko taborišče, kjer je zbolel za jetiko, tako da ga morajo sedaj v Berlinu zdraviti. Razumljivo je, da je sklep odbora za podeljevanje Nobelove mirovne nagrade zbudil v Nemčiji hudo kri, saj pomeni demonstrativno obsodbo borbenih metod, ki jih uporablja sedanji nemški režim proti svojim političnim nasprotnikom, in pa priznanje Društva narodov po Norveški, kajti Carlos Saavedra Lama je ena najodličnejših osebnosti tega društva. V naslednjem podajamo dve izjavi obeh nagrajenih delavcev za svetovni mir. L. 1932, torej še preden je sedanji nemški režim prišel oficijelno do moči, je imel

Carl von Ossietzky pred sodiščem, ki ga je zavoljo pacifističnega delovanja obtoževalo velezizajstvo, velik govor, v katerem je dejal med drugim sledeče:

»Že od l. 1912. sem se boril proti vojni. Že pred vojno sem pripadal neki pacifistični organizaciji. Nisem kakšen novembarski socialist ali pacifist. Kar sem videl v vojni, je moje mnenje o vojni in vojnem rokoletstvu povsem potrdilo. Mi, pristaši miru, imamo dolžnost opozarjati venomer, da ni vojna nič junakstva, temveč da prinaša samo grozo in obup nad človeštvo. Baš zato, ker vemo, da politični položaj ta trenutek za nas ni ugoden, moramo govoriti s tem bolj lapidarno govorico. Toda ta lapidarni jezik gre od Laotseja preko svetega pisma in Kanta skozi vso literaturo. Vsi so označevali vojno za umor in vojno rokoletstvo za morilno rokoletstvo. Že 2000 let se pripravljamo o teh stvareh. Zdi se, kakor da gre tu za vprašanje kvantitete. To je večna razdvojenost med državo moralo in individualno. To lahko spravimo na formulo: malemu morilcu odsekajo glavo, velikemu pa natikajo lovorjev venec. Nismo nobeni fanatiki in ikonoklasti, smatramo pa za potrebno, da bi govorili z razločno besedo. Kadar nastopajo pristaši vojne proti nam, nas imenujejo tudi izdajalce in strahopetce, in pacifista smatrajo za vrednega prisilne delavnice. Mi pa, ki smo v stalnem napadu proti vojni, moramo uporabljati terminologijo, ki je za to na razpolago že dva tisoč let.

Ta proces smatram za napad ministra državne brambe proti pacifistom. Tudi ni slučaj, da se ne čuti nobena izmed velikih organizacij bivših bojevnikov s svojimi sto tisoč članov razžaljeno. Vsak bivši bojevniki bi očitek mirno spravil v žep. Naj bo sodba, kakršna koli, jaz bom z vsemi pripomočki, ki so mi na razpolago, nadaljeval borbo za idejo, ki sem jo spov temu uvodu pravi.

V avgustu letošnjega leta je argentinska vlada izdala zeleno knjigo, ki se je tikala pakta Saavedra Lamas in ki je ta napisal uvod, v katerem je podal svoje predloge za reformo Društva narodov. V tem uvodu pravi

dr. Carlos Saavedra Lamas med drugim to-le:

»V mednarodnih odnosih ne more biti brez popolnega in absolutnega spoštovanja svobodno sklenjenih pogodb nobene

Medicinski izreki

Samo dober človek lahko postane dober zdravnik. (Nothnagel) —

Kar se tiče življenjske sile, se do svojega 36. leta lahko primerjamo s tistimi, ki žive od svojih obresti. Kar so danes izdali, se jutri zopet vrne. Toda od tega časa dalje bi se lahko primerjali z rentniki, ki načelno niso svoj kapital. (Schopenhauer) —

Brezsrčnost je najhujše zlo, ker govori o pokvarjenem značaju in je neozdravljiva. (Lavater) —

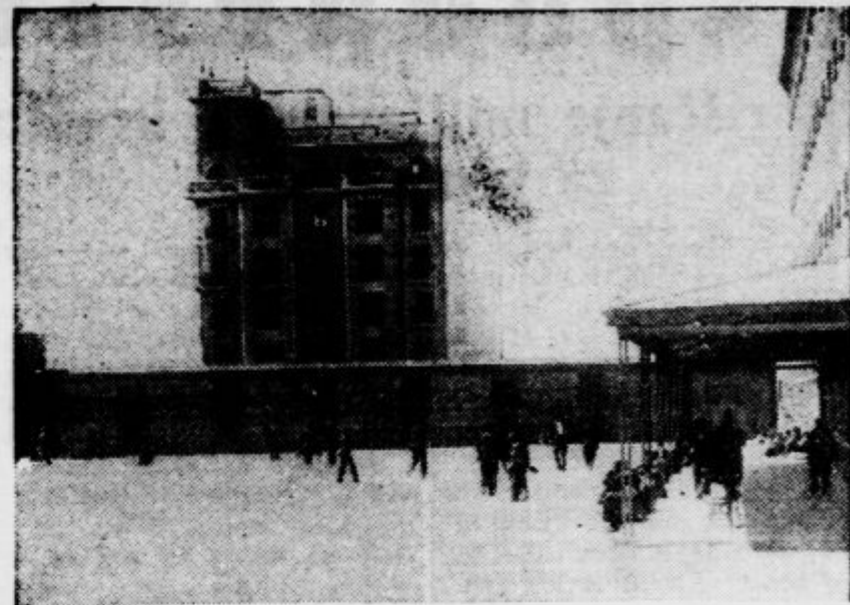
Medicina zaposluje vsega človeka, ker daje posla z vsem človekom. (Goethe) —

Spanje, senčna stran življenja, je obenem njegova svetla stran. (Sonderregger).

Velika železniška nesreča v Ameriki

Na progi Chicago—Milwaukee sta trčila na postaji Granville dva vlaka. Brzovla iz Chicaga v Milwaukee se je v polni vožnji zaletel v lokalni vlak, ki je čakal na postaji. Več vagonov lokalnega vlaka je bilo razbitih in izpod razbitin so potegnili 17 mrtvih in 75 ranjenih.

Dvorišče tako zvane »vzorne jetnišnice« v Madridu

o kateri poročajo v zadnjih dneh venomer, da je zdaj v vladnih, zdaj v nacionalističnih rokah

Kopalne obleke iz kože kuščarjev

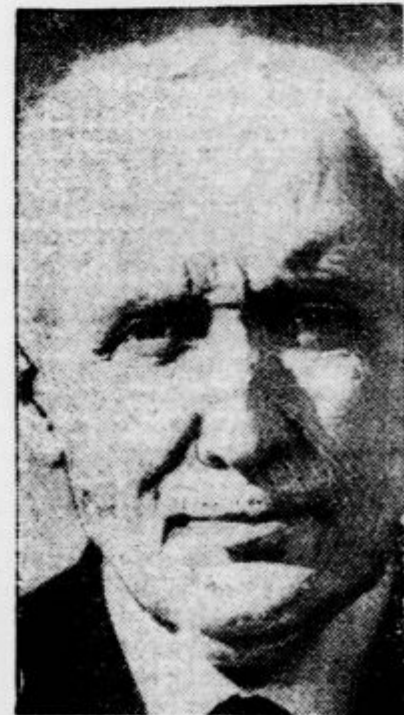
V Miamiu so pred kratkim predvajali najnovejše kopalne obleke, ki so napravile na dame starejšega in mlajšega pokolenja velik vtis. Vsaka med njimi je zapustila to revijo s trdnim sklepom, da si bo kupila vsaj eno teh kopalnih oblek. Lepe manekenke so predvajale namreč kopalne trikoje, v katerih so bile videti kakor kuščarice, krokodili ali orjaški slanki, kar mora biti posebno lepo. Tu si videl n. pr. kopalni kostum, ki so ga izdelali iz kože neke floridske kuščarice in ki se je tesno prilagel telesu. Hrbet je bil seveda gol. Na isti način je bil izdelan neki triko iz kože mladega aligatorja. Največje navdušenje pa je zbudil kostum, ki je bil videti kakor lesketav oklep, posut je bil namreč s srebrnimi luskinami.

Dva bivša gospodarja usod na razpoloženju

Najnovejša slika bivšega nemškega cesarja in njegovega sina, bivšega prestolonaslednika. Kajzerjev sin pogostoma obišče za nekoliko dni svojega očeta v njegovem prisilnem in večni letovišču v Doornu

Admiral Magaz

ki ga je španska uporniška vlada imenovala za svojega poslanika v Rimu

Alkohol v črtalih za ustnice

Le malo dam bo vedelo, da prodajajo danes črtala za ustnice, ki so prepojena z najfinjšim sektom in da si lahko izberejo takšno črtalo, ki vsebuje vino, katero imajo najraje.

Ta črtala so izum nekega bruseljskega kemičnega laboratorija, kjer so si že precej časa belili glave z vprašanjem, kako bi odpravili plehki okus, ki ga imajo rdečilniki. Kakor so pokazale dosedanje izkušnje, ugaajo ženskam najbolj črtala, ki so prepojena z bordojeem, manhattanskim cocktailom ali šampanjcem.

A NEKDOTA

Ko je Mark Twain izdajal majhen list v Missouri, je prejel nekega dne od nekega naročnika, trgovca, pismo, v katerem mu je ta sporočal, da je našel v zadnjem izvodu pajka. Ker je zelo praznoveren, bi rad zvedel, kaj to pomeni.

»Spoštovani gospod naročnik,« mu je odpisal Mark Twain, »da ste našli v listu pajka, ne pomeni za Vas niti sreče niti nesreče. Pajek je hotel v našem listu le pogledati, kateri trgovec se nima v njem nobenega oglasa, da bi se potem preselil v njegovo trgovino, spredel svojo mrežo pred njenimi vrati in se potem veselil nemotenega miru do konca svojih dni.«

VSAK DAN ENA

Artist kot mesečnik

(©Tidens Tegner)

R. URBAN:

Vstajenje gospoda Treeja

Roman

Nadzornik Barton je bil vzel pri njenih zadnjih besedah svoj tloris v roko in se pazljivo zagledal vanj. Zdal se vstal in naglo zapustil sobo.

»In kaj ste storili potem?« je vprašal višji nadzornik Robin.

»Popolnoma pomirjena zastran krika, ki sem prej mislila, da sem ga slišala, sem legla spat. Čez nekaj časa sem čula, kako se je spodaj v službeniški sobi oglašil nočni zvonec.«

»Kakšen zvonec pa je to?«

»Odkar je bil gospod Tree tako bolan, da je časih ponoči potreboval pomoči, je bil dal napekljati iz svoje spalnice v spalnico sluga Stona zvonilo, da bi ta lahko hitro prišel, če bi ga ponoči klical.«

»In zdelo se vam je, da ste slišali ta zvonec?«

»Da, popolnoma razločno. Kmalu nato so lesene stopnice, ki vodijo iz veže na vrh, glasno zaskripale; mislila sem si, da je dr. Taylor iz spalnice gospoda Treeja, ki jo imenujete mrliško sobo, pozvonil slugi in da zdaj ta prihaja na vrh. Tako sem pomirjena zaspala in se zbudila šele zjutraj,

ko me je Stone poklical rekoč, da je pravkar sporočil policiji, da dr. Taylorja v hiši ni najti in da so vrata v pisalno sobo od znotraj zaklenjena.«

Nadzornik Barton je z načrtom v roki stopil v sobo. »Še nekaj vprašaj, gospodična Adlerkreuzova,« se je obrnil k dekletu. »Kdo je bil, kolikor vi veste, v noči umora še v hiši?«

»Razen pokojnika obe hišni, kuharica, kuhinjska služkinja, Stone in moja malenkost. Vrtnar in njegova žena stanujeta v posebni hišici čisto zadržaj v parku.«

»Ko ste snoči odprli vrata svoje sobe,« je vprašal Barton, igraje se s svinčnikom, »ste videli med vrati pisalne sobe temno moško postavo? Ali niste pri tem stopili do galerijske ograje?«

»Ne, rekla sem že, da sem pogledala samo skozi rezo svojih vrat, ki so bila kvečemu za dlan odprta.«

»V tej sobi menda še ne stanujete dolgo?« je dejal Barton in pokazal na tloris.

»Komaj štirinajst dni. Prej sem stanovala v pristihi; na vrh sem se preselila šele, ko je gospod Tree izrečno zaželel, da bi bila blizu njega.«

»To sem si mislil,« je z očarljivo ljubeznivostjo rekel nadzornik. »Sicer vam pa čestitam, gospodična Adlerkreuzova.«

»Čestitate — zakaj?«

»Zato, ker imate periskope namesto oči.«

»Kako, prosim?«

»Tako, da vidite okoli vogala; drugače ne bi mogli skozi rezo svojih vrat pogledati na vrata pi-

salne sobe gospoda Treeja. Rad bi le vedel, kdo grje laže: vi ali Stone.«

»Kaj se prediznete!« je vzrojila gospodična Adlerkreuzova, a Barton ji je odločno mahnil z roko, naj molči. »Za zdaj vas samo opozorim, da se v Angliji krivo pričevanje kaznuje z ječo, pomoč pri umoru pa s smrtjo na vešalih. Zdal lahko greste, gospodična Adlerkreuzova!«

Plameneča rdečica na njenem obrazu se je med nadzornikovimi besedami izpremenila v strahotno bolelost. Stisnila je ustnice, se obrnila in s pobešeno glavo odšla iz sobe.

»Vrlo, Barton,« je menil nato višji nadzornik. »Oglejmo si zdaj še zadevo z vrati in preiščimo, kako je z zvonilom v slugovi sobi.«

Vsi trije uradniki so odšli iz obednice v sobo gospodične Adlerkreuzove, ki je bila na oni strani galerije. Pravilnost Bartonove ugotovitve se je takoj izkazala, zakaj vogal hodnika je bil pogledu s praga te sobe na vrata pisalne sobe na poti. Treba se je bilo nagniti čez galerijsko ograjo, da si mogel videti ta vrata.

Ta čas, ko sta višji nadzornik in Mackenzie krenila v sobo umora, je stopil Barton v sobo gospodične Adlerkreuzove, ki si je pravkar z rutico brisala solzne oči.

»Ne bojte se me, saj ne grizem,« je rekel Barton.

»Zakaj prav za prav tulite?«

»Prvič se vas ne bojim, drugič ne tulim, in tretjič niso moje zasebne zadeve nobenemu redarju nič mar,« ga je srdito poučila gospodična.

»Nisem redar,« je užaljeno porekel Barton, »ampak nadzornik v Scotland Yardu. Ta mah pa ne stojim službeno pred vami; kriminalnega uradnika v sebi sem pustil tako rekoč zunaj. Samo kot človek prihajam k vam. In zato vam lahko povem, kar mi čustvo pravi: da človek z vami vašim obrazom ne more biti zapleten v umor. S svojo nepravilno izpovedbo ste si nakopali nevaren sum. Nekaj z vami ni v redu. Imejte zaupanje in izpovedajte se mi; dam vam besedo, da bom vse storil, da vam pomorem iz zagate.«

»Nisem vam nimam zaupati,« se je porogljivo odzvala gospodična Adlerkreuzova, »mislim pa, da je kriminalnemu uradniku v vas, ki ste ga tako rekoč pustili zunaj, že dolgčas brez vas. In preden se spet lotite hručiti brezčasno žensko, bi bilo bolje, če bi s svojim kriminalnim bistroumjem doglali, kako je morilec ušel, ne da bi se dotaknil oken in vrat.«

V nadzornikovo obličje se je zarezala trda črta. Nekaj trenutkov je srepo gledal lepi sobesednici v oči, nato je rekel: »To bom dognal, tako gotovo, kakor sem Barton!«

»Amen!« je gospodična Adlerkreuzova končala razgovor, zakaj prav tisti mah je vstopil višji nadzornik. Na njegovo prošnjo se je morala gospodična umakniti iz sobe. Nato je povedal Bartonu, da je edini zvonilni gumb v obeh stanovanjskih sobah pokojnega gospodarja zraven njegove mrtvaške postelje. S povečalnim steklom je na gumbu razočil črte prstnega odtisa, ki jih pravkar fotografirajo. Ko bo stikalo fotografsko sneto, bo seržant pritisnil na gumb.

Kulturni pregled

Duh in narod

Profesor brnske univerze in najvišji vrh kulturnega Brna Arne Novák je po daljšem presledku izdal novo knjigo svojih kritičnih študij in portretov z naslovom »Duh in narod« (Praha 1936, Fr. Borový, 256 str.). Sloveči literarni zgodovinar in kritik, eden največjih mojstrov češkega esejističnega stila, je v izbor »iz desetletne življenjske študij in portretov, člankov in poslanic« sprejel dvajset daljših in krajših sestavkov. Pisec »Zvonov domovine«, »Baklonoceva« in drugih esejističnih zbirk ni mogel dati svojemu novemu izboru primernejšega naslova kakor je »Duh in narod«. Živimo v dobi, ko se v važnem delu Evrope ustvarjajo umetelne antinomije med zakoni, ki vodijo duha in zakoni, ki ustvarjajo in razvijajo narod; narod naj bi izgubil svojo visoko duhovno in moralno podlago in naj bi dobil namesto nje kri in razne antropološke znake, obenem pa naj bi se vklonili totalitarni državi kot najvišji stvaritvi absolutnega razuma in njenemu obrambnemu sredstvu: nasilju; »Apostol češkega tradicionalizma« prof. Arne Novák stavi na čelo svoje knjige vsemu navkljub viteško konfesijo, da mu je narod »pojem duhovne in pravne oblasti, v kateri si rodovi in vekovi podajajo roke in bakle, ne zaradi plemenske in krvne pripadnosti, marveč zaradi najvišjega ukaza, da bi skozi narodnost dozorevali v višje človeštvo in se v njem dokopali do zavesti sinovstva božjega. Brez tega se kult naroda, ljubezen do domovine, oboževanje krvi in zemlje izrodi v vražo, ki bi jo hotela tudi moja knjiga razganjati.«

Narod kot pojem duhovne vsebine in moralnega poslanstva se pridružuje silam, ki požlehtujejo ljudi in spreminjajo njihove skupine v sedelave pri skupnih smotrih višjega človeštva. Tako pojmovanje naroda ima le relikvijo tako pripravljena tla kakor na njeni češke kulture. Janu Husu je bilo čestno duhovni pojem, sredstvo k vsečloveškemu smotrom, pa kakor Komenskemu, Palackemu in Masaryku. Enako tudi himničnemu oznanjevalcu bratstva vseh ljudi Otokarju Březin, čigar mogočna vizija rok, ki si jih podajajo delavci pri graditvi višjega človeštva iz veka v vekove, sponinja na vidovito pesniško misel našega Županičica o mogočnem plamenu, ki šviga iz davnine in preletava vekove in ki se mu pridružuje tudi naš plamen. »Ker neprekinjena drži veriga — iz zarje v zarjo in od dne do dne...« Pri Županičicu opazimo simbol plamena, ki veže generacije iz stoletja, v esejih Arneja Nováka pa srečujemo vedno znova simbol bakel, ki jih podaja mož možu, rod rodu in ki svetlo narodu na njegovi poti skozi vekove.

Simbol bakel in baklonocev zaznamuje tudi najnovejšo knjigo Arneja Nováka, »Duh in narod« je knjiga zrele modrosti in zrelega čuta, prežeta z zavestjo odgovornosti in s plemenitim vitedvom demokratičnega misleca. Misel in akcija, znanost in poezija se uhrano vključujejo v vedri in lahki tok Novákovskega sloga. Knjiga, ki se nam dotika duha in srca, prislunimo njeni besedi. Takoj prvi članek »Graditelji hrana« nas zbližuje z duhom rodov, ki so dolga stoletja zidali in izpopolnjevali katedralo sv. Vida na Hradčanih. »Mogočna, vekovita melodija nadaljevanja« je šest stoletij vezala roke in duha k delu, ki je bilo dovršeno šele v svobodni republiki. In zdaj se katedrala spreminja v podobo države, ki jo je treba šele zgraditi in ki kliče na delo izobražence in delavce, da dvignejo stolpe socialne pravičnosti in osebne odgovornosti, da združijo gospodarno vest in podjetni razmah, vztrajno delo in duhovni polet, prav kakor graditelji katedral. V nadaljnjem sestavku je Novák fino orisal lik češke žene gotičnega razdobja, hčere kralja Přemysla Otokarja I. Anežke Češke. Obsežen članek, izmed vseh najbolj analitičen in najgloblje zasekan v živo skalo sedanje dobe, ima naslov »Narod in plemo«; naslanja se na zbornik Češke akademije »Ravnopravnost evropskih plemen in pota k njih poplmenitvenju« ter pomeni prodoren obračun z onimi, ki hočejo vzeti narodnost nje duhovno vsebino in jo nadomestiti z znanstveno še močno negotovimi biološkimi podmenami. Razprava je obenem utemeljitev pisčeve kulturno-psihološke filozofije narodnosti.

Naslednja razprava v tej knjigi, tako polni vzpodbudnih misli in lepote, obravnava problem češke jezikovne kulture in pesniške

beseda. Esej »Duša Brna in njegova slovenska kultura« nas vodi po duhovnih področjih moravske metropole, vrsta nadaljnjih člankov, esejov in študij pa obravnava nekatere osebnosti in pojave iz češkega kulturnega in posebej še slovenskega življenja, osebe in reči, ki jih je Arne Novák postavil v luč svojega osrednjega problema: odnosa med duhom in narodom, med posameznim kulturnim delavcem in narodnim kolektivom, med narodom in človeštvom. Ni nezanimivo, da vrsto portretov delavcev na plodovitni njeni češke kulture od blažene Čehinje 13. stoletja, duhovne sestre Asiškega ubožca Anežke, zaključuje literarni portret največjega gospodarskega organizatorja, prototipa češke podjetnosti, zlnskega mojstra Bat'e. Kajti na rodovni grudi naroda si preko vekov podajajo roke svetniki in rokodelski mojstri, umetniki in vojski, kmetje in učenci. Narod je ta kakor velika delavnica, v kateri se na istih tleh in pod isto streho izmenjujejo delavci vseh vrst, kajti v slovenskem delu je katek narodovega življenja, vse do »posvečanja« v luči skupnih velikih smotrov.

Zljava, z visokimi merili prečiščena tradicija, programatsko stremiljenje po objektivnosti, priznavanje humanističnega idealov in svetle, kritične razločnice tudi v vprašanih političnih in socialnih usode, svoboden znanstveni duh in visoka pesniška kultura — to so nekatere vrline spisov Arneja Nováka. V tem pa seveda ni osamljen, kajti češko-slovaški narod nikjer ne kaže, da bi se hotel udeleževati sedanje postopne rebarbarizacije sveta. Ravnoesje in čut za sredino med skrajnostmi približujeta njegovo kulturnost najsvetlejšim vzorom francoske duhovne civilizacije. V tem pogledu je tudi Arneja Nováka »Duh in narod« knjiga oplojavajoče in dvigajoče svetlovidnosti. — o.

Prenovljena »La Boheme« v naši operi

Tekom dolgoletnega izkustva se je izkazalo, da so opere melodičnega značaja, najprikladnejše kakor Manon, Traviata, Hoffmannove pripovedke, »Lucia« di Lammermoor, Madame Butterfly in še druge mojstrovine iz dobe bel canto. Prav radi tega se je odločila uprava našega gledališča, da na novo postavi na oder tudi Puccinijevo La Boheme, ki spada tudi drugod, na vseh svetovnih odrih, med tk. zv. železni repertoar. In prav edaj gre po Evropi zopet nekaj val Boheme! Ta opera je veristična, razgibana, zdaj sladka, zamanjana, zdaj prešerna, prekipavajoča, ekstatična, zdaj spet ganljivo težka, tragična. Libreto te mojstrovine je napravljen po znanem Murgerjevem romanu. Sploh je imel Puccini zelo srečno roko pri izbiranju besedil, vsaka roka srečnejša, kakor njegovi predniki. Vsaka scena je libretistično in muzikalno globoko zajeta, vsak stavek karakterističen, no odtehtan. Zato se posamezni prizori plastično odražajo od splošnega toka opere. Naj opozorim v prvi sliki na razigranost štirih bohemov, prijateljev, na njihovo sceno s hišnim gospodarjem, na večno lepo arijo Rudolfa in Mimi ter na njun Sklepni duet. Druga slika podaja semanje vrvenje na božični večer. Znana je arija Musette v tretji sliki, znamenit pa je tudi kvartet, v katerem kontrastira mehka in melodična linija prvega ljubavnega para (Mimi, Rudolf), s prepričnim in psovskami drugega ljubavnega para (Musette, Marcel). V četrti sliki je znamenit duet Rudolfa in Marcela. Oba ljubavna para sta se razšla, Rudolf in Marcel pa obujata spomine. Sledi prava bohemsko pojedina (slanik in kruh). Prijatelji so v težkih in nerodnih časih. Omeniti je treba dalje drastični dvoboj med Schaunardom in Collinom, z lopatico in žezlom; sredi najhujše razigranosti sledi prelom dejanja: Musette vstopi s smrtno bolno Mimi. Njena smrt je pretresljiva, muzikalno preprosta. Orkester jo prinaša v pianisimu dveh violin po motivu iz Rudolfove arije iz prve slike. Puccini se v trenutku sanjunske napetosti posluži proze, sledi čisti snuj trobil pa režejo v srce. Ta konec je v svoji preprosti koncepciji umetniška zase in zgrabi, hoče noče, vsakogar. Končno moram omeniti tudi slavno in ganljivo »mantel arijo« basista Collina.

Puccini je mojster v instrumentaciji. Vsak muzikalni akt je izredno zanimiv, melodični tok pa teče gladko tudi v recitativih. Glasba je invenciojna, nevsakdanja, samo njemu lastna in točno podaja vsakokratno razpoloženje, ki ga zahteva scena. Tretjo sliko pričanja z znamenitimi odprtimi vzporednimi kvintami, ki so svoje dni dvignile toliko prahu, ki pa so postale zdaj že čisto same ob sebi umevne. Na omenjenem mestu slikajo rahlo naletavanje snega. Tudi na drugih mestih Puccini prav rad ilustrira zamanje dogodke. Tako n. pr. trganje Rudolfovega ročopisa, drame v prvi sliki, dalje prasketanje ognja v peč, škropljenje z vodo in še druge slične zvočne prikaze. Ta kompozitorni način se nam zdi v sedanjih časih morda nekoliko naiven, vendar se ga posluži Puccini tako ljubeznivo, da ga radi sprejemamo.

Mimi je nežna midinetka, figura iz polsveta. Bredna in bolna je, pa kljub trdnemu življenjskemu boju srčno dobra. Fenomen, ki je sploh značilen za demimondke. Njen kontrast tvori lix Musette, ženske skoci in skozi, z vsemi vrlinami in napakami. To je posebjlen sex appeal,

vetrenjaško in brezobzirno dekle, v bistvu pa požrtvovalno in mehko.

Glavno vlogo Mimi kreira naše odlična primadonna ga. Zlata Gjurgjčeva, ki je pela Mimi že na odrih zagrebške, beogradske in tudi naše opere z največjimi uspehi. Ta vloga spada med njene najboljše kreacije. Doslej jo je pela v srbohrvaščini, sedaj pa, ko je štrifot napravil krasen slovenski prevod, jo je nanovo naštu. dirala z vso vestnostjo v slovenščini.

V vlogi Musette nastopi gđc. Zvonimira Župevčeva, priznana in priljubljena koloraturka naše opere. Bohemski kvartet tvorijo: pesnik Rudolf, slikar Marcel, muzik Schaunard in filozof Collin. Na našem odru ga predstavljajo gg. Gostič, Primožič, Kolacio in Betetto, vlogi Benoit in Alcindorja pa igra g. Zupan. Našo operno publiko bo prav gotovo vzradostila tudi vest, da opero režira in dirigira naš mojster Niko Stritof, ki je celo operno delo nanovo prevedel z njemu lastno natančnostjo in fineso.

Dejanje se vrši v Parizu koncem XIX. stoletja, prva in četrta slika v mansardi, kjer prebiva bohemski četvorica, s pogledom na zasneženi Pariz, drugo dejanje pred kavarno Momus, kjer se vrši božični sejem, tretje pa pred gostilno kraj mestne mitnice.

Ta operna mojstrovina nam prikazuje pravo bohemsko življenje: veselo in strahno. Večinoma beda, lakota, mraz, kadar pa pridejo do demarja, ga z obema rokama mečejo skozi okno...

Kulise so nove, izdelane po načrtih arhitekta Franza. Druga slika, semenj, je za majhna gledališča problem, zato je režiser pritegnil razen stativov še balet, ni in otroški zbor, tako, da bo na božičnem s'jmu vendarle kakih 50 oseb. Nedvomno bo jutrišnja premiera svetel dogodek v našem glasbenem življenju.

Z. Š.

Postani in ostani član Vodnikove družbe!

ZAHVALA

S strtim srcem javljamo vsem sorodnikom, prijateljem in znanecm pretužno vest, da nas je po kratki in težki bolezni za vedno zapustila naša iskreno dobra, nad vse ljubljena in nenadomestljiva mati, žena, teta, svačinja, sestra in nečakinja, gospa

MARICA REMIC roj. SLUGA

poštna uradnica

Nepozabno pokojnico bomo spemili na zadnji poti dne 28. t. m. ob 14. uri izpred mrtvašnice splošne bolnice na pokopališče k Sv. Križu. Sv. maša zadušnica se bo brala v cerkvi Marijinega Oznanjenja v ponedeljek 30. t. m. — Ohranili jo bomo v trajnem spominu!

LUDOVIK REMIC, trg. zastopnik, mož; MARJA in JOZE, otroka; PAVLA SLUGA, TEJA KENDA roj. SLUGA, sestr; in ostalo sorodstvo.

PRELJUBO VESELJE OTROK JE V TEH KNJIŽICAH. Naj ga bodo deležni za MIKLA VŽA IN BOŽIČ!

Po Din 12 jih dobite v vseh knjigarnah. Po pošti jih razpošilja uprava „JUTRA“.

